

บทที่ 3

ละครโทรทัศน์ไทยในช่วง พ.ศ. 2498-2516

ในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลเบื้องต้นของละครโทรทัศน์ไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2498-2516

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนของการจัดทำละครโทรทัศน์ในช่วงปี พ.ศ. 2498-2516

ส่วนที่ 3 เป็นส่วนสรุปและวิเคราะห์

ข้อมูลเบื้องต้นของละครโทรทัศน์ไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498-2516

คำจำกัดความของละครโทรทัศน์และประเภทของละครโทรทัศน์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ละครโทรทัศน์ (Television Drama) หมายความว่าละครที่จัดแสดงเพื่อออกอากาศทางโทรทัศน์โดยเฉพาะ โดยใช้เทคนิคการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นคำบท (Script) คำการแสดง (Acting) และเทคนิคการผลิตรายการต่าง ๆ ซึ่งใช้สำหรับโทรทัศน์โดยอาจจะดำเนินการผลิตในห้องส่งโทรทัศน์ (Studio) หรือนอกสถานที่ (On location) ก็ได้ ดังนั้นความความหมายนี้ไม่ว่าจะเป็นละครพูด ละครร้อง ละครรำ ฯลฯ ที่แสดงออกอากาศทางโทรทัศน์จัดอยู่ในความหมายของละครโทรทัศน์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งสิ้น

ประเภทของละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือละครสั้น และ ละครยาว ในละคร 2 ประเภทนี้ยังแบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้อีกคือ

ก) เป็นละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบภายในตอนเดียว ใช้เวลาในการแสดงประมาณ 60-120 นาที และมักแสดงออกอากาศเป็นรายการสุดท้าย เทียบได้กับ Dramatic Specials) ของอเมริกา

ข) เป็นละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบภายใน 30 หรือ 60 นาที ออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์ เนื้อหาหลักของละครจะเป็นแนวตลกขบขันตลอด อาจใช้ผู้แสดงชุด

เดียวกันหรือเปลี่ยนชุดก็ได้ เทียบได้กับ TV. Series

ค) เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ มีเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไปโดย
ใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด อาจใช้เวลาแสดงตอนละ 30 หรือ 60 นาที ออกอากาศ
เป็นประจำทุกสัปดาห์, 2-3 วันต่อสัปดาห์ หรือ 5 วันต่อสัปดาห์ หรือเป็นประจำทุก-
วันในเวลาเดียวกัน เทียบได้กับ TV. Serial หรือ Soap Opera (เกริกเกียรติ
พันธุ์พิพัฒน์ และปณิตดา ธนสฤตย์ 2527: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

กำเนิดและวิวัฒนาการของละครโทรทัศน์ไทย

คงที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ว่าละครมีบทบาทต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ มาก
เมื่อหมดยุคของละครเวทีซึ่งคนไทยนิยมชมดูมากประมาณปี พ.ศ. 2496 คนไทยก็หาละครดู
ไม่ได้ มีแต่ละครวิทยุซึ่งได้ยินแต่เสียงไม่เห็นภาพ ไม่เห็นสีหน้า กิริยาอาการของคนแสดง
เมื่อกำเนิดโทรทัศน์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2498 หลังจากที่เจ้าหน้าที่ของสถานีมีความ
ชำนาญในด้านการผลิตรายการต่าง ๆ มากขึ้นแล้ว สถานีได้จัดแสดงละครทางโทรทัศน์
ขึ้นเนื่องจากละครเป็นรายการบันเทิงอย่างหนึ่ง หลังจากเปิดสถานีแล้ว 2 เดือนกว่า
ในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2498 เริ่มมีละครเสภาตลกขนาดสั้น 30 นาที เรื่อง ขุนช้าง
ขุนแผน ตอน "ขุนแผนเข้าห้องนางแก้วกิริยา" (สมพร มั่นตะสุตร 2525: 149) คุ
เหนี่ยว คุริยพันธ์ เป็นผู้จัดและขับร้องเอง ต่อจากนั้นก็มีการเสภาตลกคณะคุริยพันธ์
ตอน "ขุนแผนเข้าห้องนางวันทอง" การแสดงโขนล้อ ตอน "ถวายลิง" จัดโดยอภิศักดิ์
เสวตพันธ์ การแสดงโขน ตอน "เข้านางวารินทร์" จัดโดยสัมพันธ์ พันธุ์มณี เป็นต้น
ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการแสดง 30-40 นาที และยังมีการถ่ายทอดสดการแสดงละคร
เรื่อง "อาบุญภาพแห่งความเสียสละ" ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ แสดงที่เวทีหอประ-
ชุมวัฒนธรรมเดิม สนามเสือป่า นับเป็นการถ่ายทอดละครเวทีนอกห้องส่งเป็นเรื่องแรก
เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498 ต่อจากนั้นก็มีการแสดงทางโทรทัศน์ ซึ่งละคร
ชุดสมัยเริ่มแรกเป็นบทละครพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 แสดงโดยอดีตข้าราชการเป็น
ส่วนมาก แต่ก็แสดงโคตติเหมือนนักแสดงอาชีพ การแสดงละครชุดเรื่องแรกในประวั
ติการโทรทัศน์ของเมืองไทยได้แก่ละครเรื่อง "โพงพาง" ออกอากาศเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2498 (เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ และปณิตดา ธนสฤตย์ 2527: ไม่
ปรากฏเลขหน้า) ด้วยความเอื้อเฟื้อจากท่านเจ้าพระยารามราฆพ โดยเจ้าหน้าที่ของทาง

สถานีได้ร่วมแสดงในครั้งนี้อีกด้วยได้แก่ เย็นจิตต์ สัมมาพันธ์ (นางเอก), พงษ์โย โปรงมณี ร่วมด้วย พล.ท.ม.ล.ชาบ ภูษธร (พระเอก). พระมหามนตรี, คงศักดิ์ คำศิริ และ ผู้แสดงประกอบอีกมากมาย (นรินทร์ โชมพัทธ์ 2523: 10-11) นอกจากเรื่องโพง พางแล้ว ละครพูดของรัชกาลที่ 6 ที่ได้แสดงทางโทรทัศน์ในรอบปีแรกมีอีก 6 เรื่อง คือ แก้วแก้ว ไม่นิกรธ ล่ามดี งคการสมรส หมอจำเป็น และเห็นแก่ลูก ทั้งนี้โดยมีเจ้าหน้าที่ของทางสถานีเป็นตัวชูโรงเกือบทั้งหมด (เกริกเกียรติ พันธุ์พิพัฒน์ และปนัดดา ธนสถิตย์ 2527: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ส่วนละครพูดที่แต่งขึ้นใหม่สำหรับแสดงทางโทรทัศน์โดยเฉพาะนั้นเรื่องแรกคือ "สุรียานีไม่ยอมแต่งงาน" ของนายรำคาญ (ประยัต ศ. นาคะนาท) นำแสดงโดย นวลละออ ทองเนื้อดี, ร.ต.โชติ สโมสร, ม.ร.ว. ถนัคศรี สวัสดิวัฒน์ ออกอากาศเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2499 (ดูภาคผนวก 1) จึงถือว่าเป็นละครโทรทัศน์เรื่องแรกของไทย (นรินทร์ โชมพัทธ์ 2523: 11) จากนั้น ก็มีละครโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ เสนอต่อมา

เมื่อทางสถานีได้เสนอละครโทรทัศน์ออกอากาศ ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของคนไทยมาก เนื่องจากคนไทยไม่ได้ดูละครมาเป็นเวลาหลายปี หลังจากนั้นจึงมีละครโทรทัศน์แสดงเป็นประจำและออกอากาศบ่อยครั้งขึ้นด้วยความเต็มใจของหลายฝ่ายได้แก่ สถานี ผู้ชม และผู้อุปถัมภ์รายการ ประกอบกับคณะละครเวที นักแสดงละครเวทีซึ่งละทิ้งวงการละครไปสู่วงการภาพยนตร์หรือไปประกอบอาชีพอื่นเป็นเวลาหลายปี ก็ได้มีโอกาสกลับมาสู่วงการละครอีกครั้งหนึ่งโดยมาจัดทำละครและแสดงละคร (ส.อาสนจินดา, สัมภาษณ์) ทำให้มีละครประเภทต่าง ๆ ออกอากาศมากขึ้นเกิดเป็นความนิยมและความบันเทิงอย่างใหม่สำหรับคนไทย

เมื่อเป็นเช่นนี้ สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่จึงบรรจุรายการละครโทรทัศน์ลงไปเป็นรายการประจำ และต่างก็แข่งขันกันผลิตและเสนอละครโทรทัศน์ รวมทั้งสิ้นในช่วงเวลา 19 ปี มีละครโทรทัศน์ออกอากาศ 6,144 ครั้ง เรื่องที่นำมาแสดง 1,151 เรื่อง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : จำนวนครั้งในการออกอากาศรายการละครโทรทัศน์จำแนกตามปี พ.ศ. และสถานี

สถานี พ.ศ.	ช่อง 4	ช่อง 5	ช่อง 7 สี	ช่อง 3	รวมจำนวน ครั้งที่ ออกอากาศ
2498	3				3
2499	54				54
2500	129				129
2501	165				165
2502	193	125			318
2503	194	270			464
2504	178	260			438
2505	152	223			375
2506	141	155			296
2507	137	154			291
2508	141	151			292
2509	118	107			225
2510	151	133			284
2511	171	153	3		327
2512	152	147	81		380
2513	223	158	97	71	550
2514	246	153	103	68	570
2515	215	162	97	16	490
2516	184	133	73	3	393
รวมจำนวน ครั้งที่ออก อากาศ	2947	2484	455	158	6044

ลักษณะของละครโทรทัศน์ไทยในช่วง 19 ปี

ละครโทรทัศน์ไทยในช่วง 19 ปีมีทั้งละครสั้นจบในตอนความยาว 30, 45, 60, 90 จนถึง 120 นาที ละครหลายตอนจบตั้งแต่ 2-24 ตอน และละครสั้นชุดความยาว 30 นาที โดยแต่ละสถานีมีลักษณะในการจัดเสนอแตกต่างกันออกไป

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 ละครโทรทัศน์ในช่วงปี พ.ศ.2498-2516 ส่วนใหญ่จะเป็นละครสั้น 30-45 นาที และละครเรื่องยาวจบในตอน 60-120 นาทีมากกว่า ละครหลายตอนจบโดยเสนอเป็นรายการสุดท้าย ละครหลายตอนจบเริ่มออกอากาศครั้งแรกในปี พ.ศ.2499 เรื่อง "สวรรค์มีค" ของ สุวัฒน์ วรดิลก ความยาว 2 ตอน ต่อด้วย "ห้องที่ 69" ของ สันต์ เทวรักษ์ 2 ตอนจบเช่นกัน และมาเริ่มละคร 2 ตอนจบอีกครั้งในปี พ.ศ.2502 แต่ก็เป็นส่วนน้อย ในปี พ.ศ.2502 นี้เริ่มมีละครเรื่องยาว แสดงติดต่อกันเป็นปีได้แก่ ผู้ชนะสิบทิศ แสดงติดต่อกัน 23 ตอน ต่อด้วยขุนศึก 18 ตอน ซึ่งได้รับความนิยมมาก ต่อจากนั้นก็ยังมีละครหลายตอนจบเรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ.2516 แต่ก็น้อยกว่าละครจบในตอน ละครที่มีความยาวตั้งแต่ 6-24 ตอนมีน้อยกว่าละคร 2-4 ตอน ละคร 2-4 ตอนเนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะนำมาจากนวนิยาย ละครจบในตอนเป็นละครที่แต่งขึ้นใหม่ได้แก่ละครของวิม อธิติกุล, สุวัฒน์ วรดิลก, อาจันต์ ปัญจพรรค์, ประโศธิ เป่าโรหิต (พัทธยา), แก้วฟ้า, อิงอร และถสวาร สุวรรณ ฯ ส่วนละคร 6 ตอนขึ้นไปมักจะเป็นละครอิงประวัติศาสตร์ ละครพันทาง ละครรำ โดยส่วนใหญ่เนื้อเรื่องมาจากนวนิยายของไม้เมืองเดิม ยาขอบ หรือวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2501 ยังมีละครตลกสั้นความยาว 15 นาที โดยอาจันต์ ปัญจพรรค์ เสนอเป็นประจำ ทุกสัปดาห์ เวลาประมาณ 19.15 หรือ 19.30 น. ในปี พ.ศ.2508 เริ่มมีละครสั้นชุดความยาว 30 นาทีเสนอสัปดาห์ละครครั้ง เวลาประมาณ 19.25 น. ในปี พ.ศ. 2513-2516 เปลี่ยนเป็นเสนอเวลา 18.30 น. ส่วนละคร 60-120 นาทียังคงเสนอเป็นรายการสุดท้าย

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 (ช่อง 5 ปัจจุบัน) เปิดสถานีเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2501 แต่มาเริ่มมีละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ.2502 เริ่มแรกก็มีทั้งละครจบในตอนและหลายตอนจบ ความยาว 90-120 นาที เสนอเป็นรายการสุดท้าย ส่วนใหญ่ทางสถานีนี้จะเสนอละครหลายตอนจบ (2-4 ตอน) มากกว่าละครจบในตอน ในปี 2515

เริ่มมีละครสั้นชุดความยาว 30 นาที ทุกวันพฤหัสบดี แสดงติดต่อกันเรื่องละ 4 เดือน

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 สี เปิดสถานีวันแรก 17 พฤศจิกายน 2510 เริ่มมีละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2511 ส่วนใหญ่เป็นละครหลายตอนจบ ความยาว 60-90 นาที ออกอากาศเป็นรายการสุดท้าย และละครสั้นชุดหลายตอนจบความยาว 30 นาที ส่วนละครสั้นจบในตอนจะเป็นละครตลกชุดชายหัวเราะ ความยาว 60 นาที เริ่มในปี 2513-2516 เป็นประจำสัปดาห์ละคร

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 3 เปิดสถานี 26 มีนาคม 2513 เริ่มมีละครโทรทัศน์ออกอากาศในเดือนพฤษภาคม ปีเดียวกัน เป็นละคร 2-4 ตอนจบ ตอนละ 2 ชั่วโมง เสนอเป็นรายการสุดท้ายเช่นกัน

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าช่อง 4 และช่อง 5 ให้ความสำคัญกับละครมาตลอดระยะเวลา 19 ปี ช่อง 4 มีละครออกอากาศถึง 2,947 ครั้ง เฉลี่ยประมาณเดือนละ 13-14 ครั้ง ส่วนช่อง 5 ในช่วงเวลา 14 ปี มีละครออกอากาศ 2,484 ครั้ง เฉลี่ยแล้วประมาณเดือนละ 14-15 ครั้ง สำหรับสถานีช่อง 7 สี และช่อง 3 มีละครออกอากาศน้อย ช่อง 7 สี ช่วงเวลาดังแต่เปิดสถานีจนถึงปี 2516 ระยะเวลา 5 ปี มีละครออกอากาศ 455 ครั้ง เฉลี่ยแล้วเดือนละ 7-8 ครั้ง สถานีช่อง 3 มีละครออกอากาศช่วง 3 ปี เป็นจำนวน 158 ครั้ง เฉลี่ยแล้วเดือนละประมาณ 4 ครั้ง

สำหรับรูปแบบของละครโทรทัศน์ที่จัดเสนอในช่วงปีพ.ศ. 2498-2516 รวบรวมได้แต่เฉพาะของช่อง 4 และช่อง 5 คามที่แต่ละสถานีได้แบ่งประเภทไว้ในแผนผังแสดงรายการโทรทัศน์ตลอดระยะเวลา 19 ปี โดยจะบรรยายความคู่กันไป ส่วนของสถานีช่อง 7 สี และช่อง 3 มีละครจัดเสนอน้อยและไม่มีรายละเอียดบอกไว้ในแผนผังแสดงรายการโทรทัศน์ ดังนี้

1. ละครเสภา ได้แก่ ละครเสภาเรื่อง ชุนช้างชุนแผน ฯลฯ
2. ละครเพลง ได้แก่ ละครเรื่อง มรคกสุนทรภู่, คนอมตะ ของอาจินต์ บัญจพรศักดิ์, ภาพชีวิต ของ บรรณ บุษบา ฯลฯ
3. ละครนอก ได้แก่ ไกรทอง, ราชาริราช, คาวี, สังข์ทอง, รถมเสน

4. ละครชวนหัว (ละครตลก) ได้แก่ ชิงมรกต หิมทอง อาจันต์ ปัญจพรรค์ หมอตูแมน ๆ ของ พัทธยา ฯลฯ
5. ละครพันทาง ได้แก่ การระเือก ของ อิงอร, กรรมธิการเทวี ของ หลวงวิจิตรวาทการ, ศีกสุวรรณภูมิ ฯลฯ
6. ละครประวัติศาสตร์ ได้แก่ ท้าวศรีสุคติจันทร ของ กาญจนาคพันธ์, อานุภาพหอขุนรามคำแหง ของ หลวงวิจิตรวาทการ, ขุนศึก ของไม้เมืองเดิม, ทหารกล้า-มหาราช, วัระมหาราช ของอิงอร, กลองศึก ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคล, ซูสีไทเฮา ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และเสี้ยนแผ่นดิน ฯลฯ
7. ละครอิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ไทยใช้ทาส ของ พัทธยา, ลูกเขลยศักดิ์, เศรษฐียากจน ละครอิงประวัติศาสตร์อินเดีย, ลาก่อน...บ้านเจ้า ของ สุภัทร สุวสิทวิวัฒน์, ขุนทัพเนजर ละครอิงประวัติศาสตร์จีน, จอมใจยากจน ของ สุภาว เทวกุล, เจ้าหญิงประกายเพชร ละครอิงประวัติศาสตร์โยนก ของ รพีพร, เจกีย๋หยัก ของ ส.อาสนจินดา, ม้วนแผ่นดิน ของ ส.อาสนจินดา
8. ละครพันทาง โดยคณะพุทโธสวรรค์ ได้แก่ เรื่อง แผ่นดินนี้เราหวง ของ ถกล เรื่องสุข
9. ละครตลกคำบริบท ได้แก่ รามเกียรติ์
10. ละครชีวิต ได้แก่ ไอ้โพร ของ อาจันต์ ปัญจพรรค์, กรรมเก่า ของ คอกไม้สด
11. ละครสืบสวน ได้แก่ ขวัญชัยสุริยา ของ อรวรรณ, เตรียมสังหาร ของ กาวาร สุวรรณ
12. ละครรำ ได้แก่ อีเหนา, ม่านฟ้า
13. ละครตำนาน ได้แก่ ผานางคอย, ณ ลุ่มแม่น้ำอิรวดี ของ พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์
14. ละครพุทธศาสนา ได้แก่ พุทธานุภาพ
15. ละครศาสนา ได้แก่ จอมนางแห่งภารตะ, พระเจ้าอชาตศัตรู, มงกุฏ-ธรรม

16. ละครปัญหาชีวิตและสังคม ไต้เก๊ก ไครมิก
17. ละครคดีชีวิตเขาวงกต ไต้เก๊ก คำของคน ของ ช.แสงเพ็ญ
18. ละครร้อง ไต้เก๊ก เขมยนางแก้ว, พระนางเลศยานัน
19. ละครวรรณคดี ไต้เก๊ก ละเวงวิลลา
20. ละครธรรมนิยายอิงประวัติศาสตร์ ไต้เก๊ก นางวิสาชา
21. ละครไขปัญหา ไต้เก๊ก คินพิฆาต ของ วิม อธิธกุล

นอกจากนี้ยังมีละครเป็นเรื่องในสมัยโบราณของคนไทย แต่ไม่ได้อิงประวัติศาสตร์ยุคใดแน่ชัด เช่น เกียรติศักดิ์ทหารเสือ ของ อิงอร, บึงขุนสร้าง ของ ไม้เมือง-เดิม, ศาลเพียงตา ของ ไม้เมืองเดิม, ตาบศักดิ์เหล็กน้ำหี ของ आयัดโฆษ, ขุนศึกมหา-ราช, ขุนทาส, เลือดทาแผ่นดิน, จอมดาบพเนจร ของ รพีพร และศึกล้างแผ่นดิน

และละครที่บรรดาคนในวงการเรียกกันว่า ละครพันทางเพราะเป็นเรื่องของชนต่างชาติ (สุวรรณ วรรคโลก, สัมภาษณ์) ไต้เก๊ก ผู้ชนะสิบทิศ ของ ยาชอบ, ชีวินกัญ, ขุนศึกซีเหลียว, มงกุฎรักฉ้อป่าอ่อง, ไซซี, ไซกิมฮวย, ซอนยาเทวี, บูเช็กเทียน, ฉางเอินผู้พิฆาตลู่, สามดาบชามูไร, ขวนนึ่ง, ไอค้ำ, ชิโบรี, เม่งลิคุน, ขุนพลยูเบอ, เป่า บุ้นจิ้น, ทิวอ่องราชาวีผู้ถูกลงทัณฑ์, เจงกีสข่าน และเหลียงซานเปอกับจูอิงไถ

นอกจากนี้ก็มีละครการกุศลของหน่วยงานราชการ, สมาคม, โรงเรียน มูลนิธิต่าง ๆ หรือละครเนื่องในโอกาสพิเศษ รวมทั้งสิ้น 179 ครั้ง ดังเช่น

ละครพิเศษวันตำรวจ เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าเป็นอธิบดีกรมตำรวจ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2499

ละครพิเศษเนื่องในโอกาสครบรอบ 2 ปี ของบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด เรื่อง ท้าวแสนปม

ละครวันกองทัพไทย (8 เมษายน 2505) จัดโดยกระทรวงมหาดไทย เรื่อง มาลัยเกลียว

ละครมูลนิธิช่วยเหลือเด็กยากจน เรื่อง ลมพัดชายเขา

ละครของสมาคมสตรีอาสาสมัคร เรื่อง คำทางใจ

ละครของนักเรียนโรงเรียนเซนต์คาทาลีน เรื่อง อีเฒ่ากูเรป็น

(รายละเอียดดูภาคผนวก 2)

ในด้านเนื้อเรื่องที่น่ามาทำเป็นละคร ในช่วงปี 2498-2510 ละครสั้นความยาว 30-60 นาที จะเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นใหม่โดยเฉพาะ เช่น เรื่องของวิม อธิกุล อาจันต์ ปัญจพรรค์, รพีพร, ดาวร สุวรรณ, อังอร, สุภาวีย์ เทวกุล ฯลฯ ส่วนละครเรื่องยาวทั้งที่จบในตอนและหลายตอนจบ ความยาว 90-120 นาทีนั้น ส่วนใหญ่จะนำมาจากนวนิยายที่เป็นที่นิยม ได้แก่ เรื่องของไม้เมืองเดิม, ดอกไม้สด, ก.สุรางคนางค์, ยาขอบ, อังอร, รพีพร, สด กุระมะโรหิต และน้อย อินทนนท์ ฯลฯ

ช่วงหลังปี 2510-2516 ละครสั้นแต่งขึ้นใหม่มีน้อยลง เป็นละครสั้นจากเรื่องสั้นที่เขียนไว้แล้ว เช่น เรื่องของ ท.เลียงพิบูลย์, อรชร พันธุ์บางกอก นวนิยายถูกนำมาทำเป็นละครมากขึ้น ได้แก่ เรื่องของนักเขียนที่กล่าวไปแล้วและเรื่องของ กฤษณา อโศกสิน, ศรีฟ้า ลดาวัลย์, ชูวงศ์ ฉายะจินดา และทมยันตี

ส่วนละครสั้นของรัชกาลที่ 6 มีแสดงเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะแสดงในโอกาสพิเศษต่าง ๆ และสำหรับละครการกุศลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่มีเนื้อเรื่องตามจุดมุ่งหมายของหน่วยงาน, สมาคม หรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่จัดเสนอ

หมายเหตุ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของละครโทรทัศน์ในช่วง 19 ปี รวมทั้งจำนวนละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศในแต่ละปีนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงจากแผนผังแสดงรายการทีวีและจากบทความบางเรื่องจากนิตยสารไทยโทรทัศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 26 พ.ศ.2499-ปีที่ 20 ฉบับที่ 239 พ.ศ.2516 และนิตยสารแฟนสัมพันธ์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ.2502-ปีที่ 15 ฉบับที่ 174 พ.ศ.2513 ดังนั้นจำนวนตัวเลขของจำนวนครั้งในการออกอากาศละครโทรทัศน์ทุกรูปแบบรวมทั้งละครการกุศลและจำนวนเรื่องที่ออกอากาศ อาจจะไม่คลาดเคลื่อนจากจำนวนที่แท้จริงเนื่องจากความไม่แน่นอนของแผนผังแสดงรายการทีวีบางครั้งลงว่าจะแสดงละครในวันที่เท่านี้ จริง ๆ แล้วอาจจะไม่มีละครแสดงเนื่องจากมีรายการ

การจัดทำละครโทรทัศน์ในช่วงปีพ.ศ. 2498-2516

ละครโทรทัศน์เป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากความสามารถ, ความร่วมมือ และการติดต่อสัมพันธ์กันของบุคคลหลายฝ่าย หลายวงการ เพราะละครโทรทัศน์เป็นงานสร้างสรรค์ที่จะต้องมีผู้สร้าง ผลงาน และผู้บริโภค แต่สำหรับในส่วนของการจัดทำนั้นจะขอกกล่าวแต่เฉพาะกลุ่มผู้สร้าง ส่วนผลงานจะกล่าวในบทต่อไป สำหรับผู้บริโภคคือผู้ชมนั้นผู้วิจัยไม่สามารถหาข้อมูลได้เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วหลายปี จึงไม่สามารถจะสัมภาษณ์อย่างหาบุคคลที่จะสัมภาษณ์ได้ แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการจัดทำก็ต้องกล่าวพากพิงไปถึงผู้ชม เพราะผู้ชมละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะอยู่ในเวลาใดก็มีส่วนกำหนดรูปแบบของละคร มีส่วนในการตัดสินใจของผู้ปลัดมีรายการ เพราะผู้จัดทำจะต้องทำละครที่ดูใจคนดูและถ้าคณะใดทำละครแล้วเป็นที่นิยมมีคนดูมาก ผู้ปลัดมีรายการก็อยากจะให้ทุนหรือเป็นสปอนเซอร์ให้กับละครขณะนั้น เพราะสินค้าต่าง ๆ ที่ออกโฆษณาในช่วงที่มีละครที่คนดูเป็นจำนวนมากก็จะอยู่ในสายตาคนดูเป็นจำนวนมาก โอกาสที่จะขายสินค้าก็มีมากขึ้น

ในส่วนของการจัดทำนี้ นอกเหนือจากผู้ชมแล้วละครโทรทัศน์เป็นผลงานที่จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายได้แก่

1. ผู้จัดเสนอ ผู้จัดเสนอต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เพราะละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ จะต้องมีเนื้อเรื่องหรือบทละครที่ถูกเขียนขึ้นโดยนักประพันธ์หรือนักเขียนบทละคร เมื่อมีเนื้อเรื่องแล้วก็ต้องมีนักแสดงที่มีความสามารถในการถ่ายทอดชีวิตจิตใจของตัวละครในเรื่องออกสู่สายตาผู้ชมได้อย่างมีศิลปะและถูกต้องตามความมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ เมื่อมีเนื้อเรื่อง มีนักแสดงแล้ว ก็ต้องมีผู้กำกับการ

หมายเหตุ (ต่อ)

พิเศษบางอย่างหรือรายการแสดงโชว์ต่าง ๆ อาจจะมีการแสดงละครอยู่ด้วย นอกจากนี้ในแผนผังแสดงรายการทีวีแต่ละเดือนก็ไม่ได้ลงชื่อเรื่องของละครทุกเรื่อง บางเดือนบอกแต่ชื่อคณะและวันเวลาที่แสดง ทำให้ได้จำนวนและชื่อเรื่องไม่ครบ และจำนวนละครตกก็เป็นตัวเลขที่ไม่แน่นอนเพราะนอกเหนือจากที่ลงในแผนผังรายการทีวีว่า วันที่... เวลา... เสนอละครตกเรื่อง..... ละครเรื่องอื่น ๆ อาจจะเป็นละครตกขบขันด้วยบ้างก็ได้

แสดงซึ่งจะเป็นผู้คอยดูแลกำกับ ผิดขัดจนนักแสดงให้แสดงอย่างสมบทบาท นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคที่จะขาดเสียไม่ได้คือ ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที ผู้กำกับแสง สี เสียง เจ้าหน้าที่ฝ่ายฉาก และผู้บอกบท เพราะละครโทรทัศน์ในช่วงปี พ.ศ. 2498-2516 นั้นเป็นการแสดงสดในห้องส่ง ยังไม่มีการลัดเทป ดังนั้นตัวละครจะพูดผิดไม่ได้ จึงต้องอาศัยผู้บอกบทเพื่อป้องกันไม่ให้นักแสดงพูดผิด และเป็นการช่วยนักแสดงที่ท่องบทมาไม่คล่องหรือไม่ได้ท่องมาเลยด้วย

นอกจากนี้ ยังจะต้องมีรายละเอียดปลีกย่อยในเรื่อง เครื่องแต่งกายและแต่งหน้าให้เหมาะสมกับบุคลิกของตัวละครในห้องเรื่อง เครื่องประกอบฉากและดนตรีประกอบเรื่อง แต่สิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการจัดทำละคร นอกเหนือจากความร่วมมือของบุคคลต่าง ๆ แล้วคือ เงินทุนหรือค่าใช้จ่ายในการจัดทำ

2. ผู้อุปถัมภ์รายการ ผู้อุปถัมภ์รายการคือผู้ที่ออกค่าใช้จ่ายในการจัดทำละคร โดยในระหว่างเสนอละครจะต้องมีโฆษณาสินค้าให้กับผู้อุปถัมภ์รายการ เพราะฉะนั้นตัวละครจึงจำเป็นต้องทำละครให้ถูกใจคนดู ถูกใจสปอนเซอร์เพื่อจะได้มีเงินทุนในการทำละครเรื่องต่อไป

3. สถานี เมื่อคณะละครมีเงินทุน มีเรื่อง มีนักแสดงแล้วก็ต้องติดต่อขอเช่าเวลากับทางสถานี แต่จะได้แสดงหรือไม่ ใดแสดงวันไหน ขึ้นอยู่กับสถานีและขึ้นอยู่กับฝีมือในการจัดทำละคร เมื่อจองเวลาได้แล้วคณะละครก็ต้องดำเนินการไปตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำละครตามที่สถานีกำหนดไว้

ข้อมูลที่จะบรรยายต่อไปในรายละเอียดของทั้ง 3 ฝ่ายนี้เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ท่านผู้รู้และผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในวงการละครของช่อง 4 และช่อง 5 และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับช่อง 7 สี และช่อง 3 ผู้วิจัยไม่สามารถจะหาข้อมูลได้ เนื่องจากทางสถานีไม่มีเอกสารเก็บไว้ และผู้วิจัยไม่สามารถจะหาตัวบุคคลเพื่อสัมภาษณ์ได้ แต่ผู้วิจัยคาดว่าหลักการจัดทำคงจะคล้าย ๆ กัน

ผู้จัดเสนอ

จุดเริ่มต้นของละครโทรทัศน์คือผู้จัดเสนอได้แก่คณะละคร คำเนิการโดยหัวหน้าคณะ หัวหน้าคณะจะเป็นผู้ริเริ่มว่าจะทำละครประเภทไหน จะทำเรื่องอะไร บทประพันธ์ของใคร จะให้ใครเขียนบท จะให้ใครกำกับ ให้ใครแสดง ฯลฯ โดยอาจจะมีผู้ประสานงานอีกคนหนึ่งเป็นคนดำเนินการติดต่อกับบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีต่าง ๆ ส่วนหนึ่งเป็นผลงานของคณะละครต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยทางสถานีจัดเองในวันพิเศษต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่ของสถานีเป็นผู้จัดทำเอง แต่บางครั้งให้คณะละครต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผู้จัดทำแต่เป็นในนามของสถานีและอีกส่วนหนึ่ง เป็นละครการกุศลที่ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่สถานีและคณะละครต่าง ๆ มีส่วนร่วมด้วย

เมื่อทุกสถานีบรรจुरายการละครเป็นรายการสำคัญรายการหนึ่งที่จะต้องออกอากาศเป็นประจำ จึงจำเป็นต้องเกิดผู้จัดเสนอหรือคณะละครขึ้นทำหน้าที่ในการจัดทำละครโทรทัศน์ของช่อง 4 ส่วนใหญ่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่ของสถานีหรือเจ้าหน้าที่ของสถานีตั้งเป็นคณะขึ้น คณะละครจากภายนอกเป็นส่วนน้อย ส่วนช่อง 5 เป็นคณะจากภายนอกมาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อช่อง 4 เริ่มเปิดสถานีปี พ.ศ. 2498 ละครโทรทัศน์ยังมีแสดงน้อย มาเริ่มเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ. 2499 ในช่วงปี พ.ศ. 2499-2500 ผู้จัดละครคือเจ้าหน้าที่ของสถานีเอง* (อาจันต์ ปัญจพรรค์, สัมภาษณ์) และผู้จัดจากภายนอก (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์) ได้แก่ คณะชั้นชุมนุมศิลป์ ของ อติศักดิ์ เสวตนันท์ และ สุวัฒน์ วรดิลก ซึ่งเป็นคณะละครเวทีมาก่อน ในช่วงปี พ.ศ. 2500-2502 เป็นช่วงที่มีละครออกอากาศเพิ่มขึ้นอีก คณะละครและนักแสดงจากวงการละครเวทีหลายคนมาเป็นผู้จัดละคร, ผู้กำกับ และแสดงละครโทรทัศน์** (อิงอร, สัมภาษณ์) พร้อมกันนั้นเจ้า

---

* ได้แก่ สัมพันธ์ พันธุ์มณี, ร่ายง สาครพันธ์, เย็นจิตต์ สัมพันธ์, สีนีนาง โทธิเวส, อาจันต์ ปัญจพรรค์, สักกะ จาระจินดา, จ่านง รังสิกุล

** ได้แก่ สุพรรณ บูรณพิมพ์, ทศ เอกทัต, พฤษี บุษหง, สวลี ผกาพันธ์, ฉลอง สิมะเสถียร, กัญหริย์ นาคประภา และ ส.อาสนจินดา เป็นต้น

หน้าที่ของสถานีห้อง 4 เองก็เริ่มตั้งเป็นคณะละครชั้น* (อาจันต์ ปัญจพรรค์, สัมภาษณ์) และในปีต่อ ๆ มา ก็มีคณะละครที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของสถานีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะคุณ จำนง รังสิกุล หัวหน้าฝ่ายจัดรายการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของสถานีทำละครเอง** (จำรง รังสิกุล, สัมภาษณ์)

สำหรับห้อง 5 ในปี พ.ศ.2502 พ.อ.ถาวร ช่วยประสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายจัดรายการในขณะนั้น ต้องการที่จะมีรายการละครโทรทัศน์ออกเสียบ้าง แต่ทางสถานีไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญในท่านี้ คณะละครที่จัดแสดงทางช่อง 4 ที่เป็นคณะผู้จัดภายนอกสถานี ซึ่งส่วนใหญ่มาจากละครเวทีนั้นจึงมาจัดแสดงทางช่อง 5 ด้วย คณะละครเวทีจึงถือได้ว่าเป็นผู้ริเริ่มวงการละครโทรทัศน์ให้กับสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (พลตรี ถาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) หลังจากนั้นเมื่อละครโทรทัศน์เฟื่องฟูยิ่งขึ้น ทั้ง 2 สถานีต่างแข่งขันกันผลิตละครดี ๆ ออกอากาศ คณะละครก็เกิดมากขึ้นไปด้วยตามลำดับ ในช่วงปี พ.ศ.2498-2516 รวมเวลา 19 ปี สถานีช่อง 4 มีผู้มาจัดเสอนละครโทรทัศน์ถึง 73 คณะ ส่วนช่อง 5 มี 88 คณะ*** (รายชื่อลูกกาคนวอก 3)

*ได้แก่คณะนาฏศิลป์สัมพันธ์ โดย สัมพันธ์ พันธุ์มณี, คณะสาครภิมรย์ โดย รำวง สาครพันธ์, คณะพลายมงคล โดย ม.ล.ชาบ กุญชร และ สินีนาฏ โทธิเวส

**ได้แก่ คณะสุภาพบุรุษ โดย อาจันต์ ปัญจพรรค์ และ นินารถ ชำของยุทธ คณะปรีชาถาวร โดย ปรีชา พิบูลย์เวช และ ถาวร สุวรรณ, คณะสุภาพสตรี โดย รำวง สาครพันธ์ และ อรวรรณ โปร่งมณี, คณะสัมพันธ์มิตร โดย สมภพ สัมมาพันธ์, คณะนิคชา รมย์ โดย มานิตย์ รักสุวรรณ, คณะอารีวรรณ โดย อรวรรณ โปร่งมณี และ อารีย์ นัก-คนตรี, คณะอาทิตย์อุทัย โดย ประกอบ ไชยพิพัฒน์, คณะอาณาจักรศิลป์ โดย ประกอบ ไชยพิพัฒน์ และ สะอาด เปี่ยมพงษ์สานต์, คณะปรีค่นิรมย์ โดย ปรีชา พิบูลย์เวช, คณะ สันติพงศ์ โดย สะอาด เปี่ยมพงษ์สานต์, คณะกัญชวลิกา โดย จลอง และกัณฑ์รี สิมะเสถียร และคณะ 67 การละครและภาพยนตร์ (คณะนักแสดงเลขที่ 67) โดย สักกะ จารุจินคา

***รวบรวมจากแผนผังรายการทีวีและบทความในนิตยสารไทยโทรทัศน์ปีที่ 3 ฉบับที่ 26 พ.ศ.2499 - ปีที่ 20 ฉบับที่ 239 พ.ศ.2516 และนิตยสารแฟนสัมพันธ์ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ.2502 - ปีที่ 15 ฉบับที่ 174 พ.ศ.2513

เมื่อเป็นคณะละครแล้ว หัวหน้าคณะหรือผู้จัดไม่สามารถจะทำงานคนเดียวได้ ถึงแม้ว่าผู้จัดอาจจะกำกับการแสดงได้ ท้ายโทรทัศน์ได้ ก็ยังต้องอาศัยบุคคลอื่นหรือผู้จัดบางคนไม่มีความสามารถด้านใดเลยก็จำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย โดยผู้จัดจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้ประพันธ์ และนักเขียนบทละคร
2. นักแสดง
3. ผู้กำกับการแสดง
4. ผู้มอบบท
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค ได้แก่
  - ก. ผู้กำกับรายการ
  - ข. ผู้กำกับเวที
  - ค. ช่างกล้อง
  - ง. ผู้กำกับแสง
  - จ. ผู้กำกับเสียง
  - ฉ. ผู้จัดฉาก

1. ผู้ประพันธ์เรื่องและนักเขียนบทละคร

ผู้ประพันธ์คือ ผู้ที่แต่งเรื่องราวขึ้นมา อาจจะออกมาในรูปของนวนิยายหรือเรื่องสั้น ผู้จัดนำมาทำเป็นละครโทรทัศน์โดยเปลี่ยนแปลงให้พร้อมที่จะแสดงได้ในรูปของบทละครโทรทัศน์โดยผู้เขียนบทละคร หรือบางกรณีนักเขียนบทละครก็คิดเรื่องขึ้นเองและเขียนออกมาในลักษณะของบทละครโทรทัศน์เลย ถ้าเป็นเรื่องที่เป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้น ก่อนที่จะนำมาทำเป็นบทละครก็ต้องเสียค่าเรื่องให้แก่ผู้ประพันธ์นั้นประมาณเรื่องละ 500 บาท (อิงอร, สัมภาษณ์) สำหรับนักเขียนบทละครนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2498-2516 จะได้ค่าเรื่องในอัตราดังต่อไปนี้

สำหรับละคร 30 นาที	ประมาณ	400-500 บาท
ทั้งเรื่องและบท		800 "
ค่าทำบทละครยาวตอนละ		400-500 "

ช่วงปี พ.ศ. 2511-2516 อัตราค่าทำบาทสูงกว่าเดิมประมาณ 100-200 บาท (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์)

เรื่องที่น่าสนใจและเป็นละครโทรทัศน์ในช่วงแรก ๆ จะเป็นเรื่องที่เคยแสดงละครเวทีมาแล้วและเป็นเรื่องสั้นที่เขียนขึ้นใหม่ เรื่องที่แสดงละครเวทีแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ละครประเภทจินตนิยาย เช่น ธนูทอง ของ อิงอร
2. ละครชีวิตรัก เช่น ครรชนินาง ของ อิงอร (ส.อาสนจินดา, สัมภาษณ์) หรือเรื่องที่มีชื่อของยาขอบ ศรีบูรพา ดอกไม้สด ก.สุรางคนางค์ และไม้เมืองเดิม ช่วงหลังปี พ.ศ. 2512-2516 ส่วนใหญ่ละครเป็นเรื่องจากนวนิยาย เรื่องที่เขียนขึ้นใหม่มีน้อย (สุภาวดี เทวกุล, สัมภาษณ์) เนื่องจากการเขียนเรื่องขึ้นเป็นบทละครใหม่นั้นนำเอาไปพิมพ์ขายไม่ได้ ไม่เหมือนการเขียนนวนิยายที่พิมพ์ขายเป็นเล่มได้ และนำมาทำเป็นบทละครโทรทัศน์ได้ด้วย ทำให้นักเขียนมีรายได้ถึง 2 ทางซึ่งถ้านักเขียนเขียนบทละครขึ้นใหม่จะมีรายได้น้อยกว่าการเขียนนวนิยาย

นักเขียนบทละครส่วนใหญ่จะมาจากนักเขียนบทละครเวทีและนักแสดงละครเวที เช่นเดียวกับผู้จัดทำ (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์) เช่น สุวัฒน์ วรดิลก, อิงอร, ส.อาสนจินดา นักเขียนบทละครที่ยืนยาวที่สุดและงานเขียนมากที่สุดตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปี พ.ศ. 2516 คือ สุวัฒน์ วรดิลก ทำบาทให้กับทั้ง 2 สถานี รองลงมาคือ สุภาวดี เทวกุล ถาวร สุวรรณ ผู้ที่เขียนเรื่องสั้นมากที่สุดคือ วิม อธิฤกษ์ เป็นเรื่องประเภทสืบสวน-สอบสวน แต่ดัดแปลงมาจากนิยายของฝรั่ง นักเขียนบทละครไม่ได้ผูกขาดว่าเขียนให้กับคณะใด แต่ส่วนใหญ่คณะไหนให้ใครทำบาทก็จะว่าจ้างแต่คนนั้น เช่น คณะนาฏศิลป์สัมพันธ์จะให้รพีพร หรือสุวัฒน์ วรดิลก ทำบาทตลอด หรือ คณะไท-ทรรศน์ และคณะ อ.ถ.บ. ให้อิงอร ทำบาท, ถาวร สุวรรณ ทำบาทให้กับ 6 คณะคือ คณะสันติพงษ์, คณะฤทธิรมย์, คณะชั้นซุ่ม-นวมศิลป์, คณะ 67 การละครและภาพยนตร์, คณะสาครภิรมย์ และคณะลดาพรณ

นักเขียนบทละครส่วนใหญ่จะคลุกคลีอยู่ในวงการละคร นอกจากเพราะใจรักแล้ว บางครั้งต้องมาดูแลการซ้อม การแสดงด้วยตัวเอง และตอนกลางคืนผู้จัดทำละครทั้งหลายก็มักจะร่วมวงสังสรรค์กัน ซึ่งมีผลดีนอกจากจะทำให้ละครดีขึ้นแล้วยังเป็นการโฆษณาตัวเองไปในตัวด้วย ผิดกับนักประพันธ์ที่นวนิยายถูกซื้อมาทำละคร จะไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับวงการละคร

เลย เช่น ฤษยา อโศกสิน แต่นักประพันธ์ที่ห้ามหวัดจะคลุกคลีกับวงการ เช่น รพีพร สุภาวดี เทวกุล หรือนักประพันธ์ที่ทำละครเอง เช่น เสนีย์ บุษปะเกษ

2. นักแสดง

เมื่อมีบทละครแล้ว เรื่องราวและตัวละครในบทจะปรากฏแก่สายตาผู้ชมได้ต้องอาศัยนักแสดง นักแสดงจะต้องมีความสามารถที่จะถ่ายทอดเรื่องราวและชีวิตจิตใจของตัวละครในเรื่องได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามเนื้อเรื่อง และต้องรู้อุบายของตัวตัวเองที่จะต้องแสดง (สทสส พันธุมโกมล 2521: 2)

นักแสดงละครของช่อง 4 เป็นทั้งเจ้าหน้าที่ของสถานีเองและคนนอกซึ่งเริ่มแรกเป็นนักแสดงที่มาจากละครเวที ส่วนช่อง 5 ไม่มีนักแสดงของสถานีเลย เป็นนักแสดงภายนอกล้วน และช่อง 4 ก็มีกฎหมายห้ามเจ้าหน้าที่ของสถานีไปแสดงหนังหรือละครให้กับสถานีอื่น (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์) และนักแสดงที่แสดงทั้งช่อง 5 และช่อง 4 ส่วนใหญ่จะแสดงภาพยนตร์ด้วย (ยังมีรายชื่อในภาคผนวก 4)

นักแสดงละครโทรทัศน์ในช่วงที่ศึกษานี้ ถ้าเป็นนักแสดงละครเวทีมาก่อนก็มีประสบการณ์ในด้านการแสดงมาแล้ว นักแสดงของช่อง 4 ก็มีหัตถ์ด้านการแสดงและนาฏศิลป์จากโรงเรียนนาฏศิลป์สัมพันธ์ที่จัดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของสถานี ส่วนนักแสดงอื่น ๆ นั้นจะไม่มีประสบการณ์ในด้านการแสดงมาก่อนเลย มาได้รับการฝึกฝนจากผู้กำกับการแสดงของละครเรื่องที่ตนแสดง (อิงอร, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังมีพวกข้าราชการหรือบุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งนางสาวไทยและรองนางสาวไทยมาแสดงในละครการ์ตูนหรือละครเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ สำหรับค่าตอบแทนในการแสดงต่อ 1 คืน มีอัตราดังนี้

พระเอก นางเอก	500 บาท
นักแสดงสมทบ	300, 200, 100 ..
นักแสดงสมทบที่มีชื่อ	500 ..
ตัวประกอบ	50 ..

3. ผู้กำกับการแสดง

นักแสดงจะแสดงโต้สมทบบาทของตัวละครในเรื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถส่วนตัวและการกำกับชี้แนะจากผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับการแสดงมีหน้าที่กำกับการแสดงของนักแสดงทุกคนให้เป็นไปตามบทบาทของตัวละครหรือให้แสดงสมทบบาท โดยควบคุมการซ้อมก่อนจะแสดงจริง นอกจากนี้ยังมีหน้าที่บอกทิศทางและการเคลื่อนไหวของนักแสดงด้วย โดยได้ค่าตอบแทนครั้งละ 500 บาท (.38, บทความในนิตยสารแฟนสัมพันธ์ 2510: 19)

เมื่อช่อง 4 เปิดสถานีใหม่ ๆ ไม่มีผู้กำกับการแสดง อาศัยความร่วมมือของนักแสดงเอง ผู้กำกับรายการและผู้กำกับเวที มาเริ่มมีผู้กำกับการแสดงพร้อมกับช่อง 5 ในปี พ.ศ. 2502 ทางช่อง 5 เมื่อเริ่มทำละครก็มีผู้กำกับการแสดงเลย (อาจินต์ ปัญจ-พรรค, สัมภาษณ์) ผู้กำกับการแสดงส่วนใหญ่มาจากคนในวงการละครเวทีอีกเช่นกันได้แก่ ทัด เอกทัต, สานีส บุญหลง, ส.อาสนจินดา, สุพรรณ บูรณพิมพ์, และ แก้วฟ้า (แก้ว อัจฉริยะกุล) ผู้กำกับการแสดงที่ไม่ได้มาจากละครเวที ได้แก่ สักกะ จารุจินดา, เนรมิต กลีสันมิตร, จรี อมาตยกุล และดาวร สุวรรณ (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์)

4. ผู้ombok

ละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาที่ศึกษา ผู้ombokถือว่าเป็นคนสำคัญคนหนึ่ง เริ่มค้นเมื่อนักแสดงโต้บทจะต้องอ่านและทำความเข้าใจกับบทเพื่อจะได้รู้ว่าตนเองจะต้องแสดงท่าทางอย่างไร จะต้องพูดอะไรบ้างและเพื่อที่จะได้ชินกับคำพูดที่จะต้องใช้พูดโต้ตอบกัน แต่เนื่องจากนักแสดงละครมีจำนวนน้อย ละครโทรทัศน์ออกอากาศจำนวนมาก และนักแสดงยังต้องเอาเวลาไปแสดงภาพยนตร์ด้วยทำให้จำบทที่จะพูดไม่ได้จึงจำเป็นต้องอาศัยคนombok แต่ถึงแม้ว่านักแสดงท่องบทมาอย่างดีก็จำเป็นต้องมีคนombokเพื่อป้องกันความผิดพลาด เนื่องจากหากแสดงผิดพลาดแล้วไม่สามารถจะแก้ไขได้เพราะเป็นการแสดงสดไม่ได้อัดเทปไว้ เพราะฉะนั้นหน้าที่หลักของผู้ombokคือ ควบคุมบทบาทการพูดของผู้แสดงให้เป็นไปตามบทละคร, บอกบทบางตอนโดยการชี้ท่าทางประกอบด้วยเพื่อป้องกันความผิดพลาดของผู้แสดง และต้องระมัดระวังไม่ให้เสียงของคนดังลอคเข้าไมโครโฟนของผู้แสดงจนผู้ชมที่บ้านได้ยิน (อนุวัตร สุวรรณสาโรช, บทความในนิตยสารไทยโทรทัศน์

2502: 34, 66-67) ละครเรื่องหนึ่งให้ผู้บอกบท 1 หรือ 2 คน แล้วแต่ละคร ถ้าตัวละครหลายคนก็ต้องใช้ 2 คนคอยบอกคนละข้าง ถ้าตัวแสดงน้อยให้ผู้บอกบทเพียงคนเดียวก็พอหรือใช้ 2 คนก็ได้เพื่อป้องกันการไม่ได้อินในกรณีที่นักแสดงต้องเดินไปอีกฉากหนึ่ง (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์)

ผู้บอกบทในช่วงที่ศึกษาได้แก่ บัญศักดิ์ ดวงคารา, อำนาจ ทิริจันทร์ และฉลวย ศรีรัตนา โดยได้รับค่าตอบแทนครั้งละ 150 บาท (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์)

5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค

เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคทุกฝ่ายทางสถานีเป็นผู้จัดหาให้

ก. ผู้กำกับรายการ (Director) ภาพที่ผู้ชมเห็นในจอโทรทัศน์นั้นมาจากฝีมือการกำกับและสั่งการจากผู้กำกับรายการในห้องควบคุม (Control Room) ระหว่างการแสดงผู้กำกับรายการจะติดต่อและสั่งงานกับผู้กำกับเวทีและช่างกล้องโดยใช้ไมโครโฟนและหูฟัง ผู้กำกับรายการมีหน้าที่ดูแลการซ้อมก่อนการแสดงจริงเพื่อรู้ Cue ของตัวละคร มุมกล้องและทิศทางการเข้าออกของตัวละครโดยจะทำความเข้าใจกับผู้กำกับเวที ช่างกล้อง นักแสดง และผู้กำกับการแสดง (นวรรตน์ โขมพิศตร 2523: 37-38) เมื่อถึงเวลาแสดงจริง ๆ ภาพจากช่างกล้องจะปรากฏบนจอภาพในห้องควบคุมซึ่งผู้กำกับรายการประจำอยู่ถึง 3 ภาพ ผู้กำกับรายการก็จะทำหน้าที่คัดเลือก 1 ใน 3 ภาพนั้นส่งจอใหญ่ และจอใหญ่จะมีผู้กำกับภาพช่วยแต่งเติมความคมชัดและส่งออกอากาศ ผู้กำกับรายการละครในช่วงต้น ๆ ของช่อง 4 ได้แก่ พิชัย วาศนาส่ง และ สมชาย มวลาเจริญ (อาจันต์ ปัญจพรรค์, สัมภาษณ์)

ข. ผู้กำกับเวที (Floor Manager) เป็นผู้รับผิดชอบการแสดงในห้องส่งและทำงานประสานกันระหว่างผู้ร่วมงานในห้องส่งกับห้องควบคุม ทำหน้าที่ฟังคำสั่งจากผู้กำกับรายการแล้วส่งตัวละครและเจ้าหน้าที่ในห้องส่งอีกทีหนึ่ง, คอยให้สัญญาณตัวละครในระหว่างการแสดง, ชี้ทางเข้า-ออกให้ตัวละครเพื่อป้องกันการติดหน้ากล้อง, ให้คำแนะนำแก่ผู้กำกับรายการในเรื่องทิศทางการกล้องซึ่งบางครั้งผู้กำกับรายการมองไม่เห็น เพราะไม่ได้อยู่ในห้องส่ง, คอยดูแลความพร้อมของผู้แสดงตลอดจนฝ่ายฉาก, กล้อง และผู้ร่วมงานทุกคนในห้องส่งให้พร้อมก่อนการแสดงละคร (นวรรตน์ โขมพิศตร 2523: 38)

ผู้กำกับเวทีคนสำคัญของช่อง 4 คือ นินารต ช่างกล้องยูท (ชาตรี, บทความในนิตยสารไทยโทรทัศน์ 2502: 7) ช่อง 5 คือ สุทัศน์ วัฒนศรีศักดิ์ (มาเวอริค, บทความในนิตยสารแฟนสัมพันธ์ 2507: 31)

ค. ช่างกล้อง (Camera man) ตามปกติการจัดรายการละครในแต่ละฉากจะใช้กล้องไม่น้อยกว่า 2 กล้องโดยช่างกล้องจะทำหน้าที่ประสานกับผู้กำกับรายการโดยทางไมโครโฟนแบบมีหูฟัง ช่างกล้องจะทำหน้าที่จับภาพตามมุมที่ผู้กำกับรายการสั่งโดยใช้ความรวดเร็วที่จะจับภาพด้วยการเลือกใช้ Lens และ Focus ตามตำแหน่งของขนาดการจับภาพ แต่หลักการสำคัญของช่างกล้องคือจับภาพให้คมชัดที่สุด (นวรรตน์ โขมพิสตร์ 2523: 39-40)

ง. ผู้กำกับแสง (Light man) ภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์จะคมชัดหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดแสงของผู้กำกับแสง ในห้องส่งจะมีไฟชนิดต่าง ๆ เบอร์ด่าง ๆ ให้ผู้กำกับแสงเลือกใช้ตามความเหมาะสมเพื่อจัดแสงให้เข้ากับบรรยากาศในเรื่อง (นวรรตน์ โขมพิสตร์ 2523: 40)

จ. ผู้กำกับเสียง (Sound man) มีหน้าที่รับผิดชอบคุณภาพของเสียงและความดังเบาของเสียง, ตัดต่อเสียงให้ถูกต้องตามบทโทรทัศน์และตามกับผู้กำกับรายการสั่งพร้อมกับจัดเตรียมเสียงประกอบรายการต่าง ๆ รวมทั้งเพลงประกอบละครก่อนการแสดงจริง (นวรรตน์ โขมพิสตร์ 2523: 40-41)

ฉ. ผู้จัดฉาก (Scenic Designer) อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายศิลปกรรม ทำหน้าที่

1. จัดฉากให้เหมาะสมกับเรื่อง
2. ออกแบบฉากตามความต้องการของผู้จัด
3. สร้างฉากตามแบบที่ออกมา
4. เก็บรักษาอุปกรณ์ทำฉากและประกอบฉากทั้งหมด
5. จดจำและสร้างฉากให้เหมือนเดิมเมื่อมีการแสดงฉากเดิมในครั้งต่อไป (นวรรตน์ โขมพิสตร์ 2523: 41-42)

ผู้จัดฉากที่มีชื่อเสียงของช่อง 4 คือ สักกะ (ชาติ) จารุจินดา (อาจินต์ ปัญจพรรค์, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังจะมีผู้เขียนไทเติ้ลของละครที่จะแสดงอีกแต่ละเรื่อง ส่วนเครื่องแต่งกายและเครื่องประกอบฉาก หัวหน้าคณะจะเป็นผู้จัดหาเองหรือมอบหมายให้คนหนึ่งเป็นคนจัดหา โดยเครื่องแต่งกายที่ทางสถานีมีอยู่ด้านนำมาใช้ให้กับละครเรื่องใดทางสถานีก็จะให้ยืม (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์) ส่วนการแต่งหน้านั้นนักแสดงส่วนใหญ่จะแต่งกันเองโดยทางสถานีมีห้องแต่งตัวและเครื่องสำอางไว้ให้ (พลตรีดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) คนตรีประกอบละครหัวหน้าคณะจะเป็นผู้จัดหาเองและมาให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายเสียงเปิดหรือบางครั้งก็มาเลือกเอาจากแผ่นเสียงของสถานี แต่ถ้าต้องแต่งเพลงประกอบเรื่องใหม่หรือเป็นละครเพลงก็ต้องว่าจ้างนักแต่งเพลงซึ่งส่วนใหญ่แล้ว สง่า อารัมภ์ร์ จะเป็นผู้ประพันธ์ (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์)

ผู้อุปถัมภ์รายการ (SPONSOR)

ผู้อุปถัมภ์รายการหรือ sponsor คือบริษัทหรือร้านค้าที่ต้องการโฆษณาสินค้าของตนทางโทรทัศน์โดยยอมออกค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้จัดรายการที่มีผู้ชมมาก เพื่อแลกเปลี่ยนกับการโฆษณาสินค้าของตน ละครโทรทัศน์เป็นรายการหนึ่งที่มีคนดูมากและต้องมีค่าใช้จ่าย ผู้อุปถัมภ์รายการละครจึงเท่ากับเป็นผู้ออกเงินทุนค่าใช้จ่ายให้กับคณะละคร เมื่อคณะละครรับเงินมาแล้วระหว่างหยุดพักการแสดงต้องโฆษณาสินค้าให้กับผู้อุปถัมภ์รายการนั้น การโฆษณาในช่วงเวลาที่ศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ

1. ใช้คนพูดโฆษณาสินค้าโดยผู้อุปถัมภ์รายการจะนำสินค้ามาไว้ในห้องส่ง การพูดอาจเป็นคนของสถานีโดยผู้อุปถัมภ์รายการกำหนดมา, เป็นผู้หาสปอนเซอร์เอง หรือเป็นคนของบริษัทก็ได้ โดยคณะละครจะต้องเสียเงินให้คนพูด 100-150 บาท หรือบางกรณีผู้อุปถัมภ์รายการเป็นผู้จ่ายเองแล้วแต่ตกลงกัน (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์)

2. เป็นสไลด์โฆษณา สไลด์โฆษณาสินค้าต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเก็บไว้ที่สถานี คณะละครต้องตกลงกับฝ่ายเทคนิคว่าละครเรื่องนี้ใครเป็นผู้อุปถัมภ์รายการบ้าง เพื่อจะไต่ขึ้นสไลด์ดู สไลด์โฆษณานี้เจ้าหน้าที่สถานีจะเป็นคนอ่าน ได้คำอ่านล่วงหน้าเวลาคืนละ 50 บาท (สถานีจ่าย) สไลด์โฆษณาบางอย่างผู้อุปถัมภ์รายการจัดทำมาเอง แต่ส่วนใหญ่จะจ้างเจ้าหน้าที่ของสถานีทำ (อาจินต์ บัญจพรศักดิ์, สัมภาษณ์)

โดยสถานีช่อง 4 และ ช่อง 5 กำหนดเวลาในการโฆษณาให้กับละครเรื่อง
หนึ่ง ๆ 10% ของเวลาที่แสดง และให้มีผู้ปลัดมีรายการได้ 3 ราย ให้โฆษณาได้ 3
ครั้ง คือ หัว กลาง ห้าย (จำนง รังสิกุล และพลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์)

ในการหาสปอนเซอร์จะมีตัวกลางทำหน้าที่หาสปอนเซอร์ให้กับคณะต่าง ๆ ทั้ง
2 สถานีโดยคิดค่าหา 10% ของจำนวนเงินที่หาได้ หรือ 10% ของราคาที่ตกลงกัน ตัว
กลางหาสปอนเซอร์นี้มีความสำคัญต่อคณะละครมากหัวหน้าคณะจะขาดทุน ถ้าไรมากน้อยแต่
ไหนขึ้นอยู่กับความสามารถและความซื่อตรงของตัวกลางด้วยส่วนหนึ่ง (นิตยสารไทยโทร-
ทัศน์ 2503: 86) ผู้ที่ทำหน้าที่หาสปอนเซอร์ที่มีชื่อที่สุดและหาได้มากที่สุดคือ เท็ง สติ-
เฟื่อง (บรรยง เสนาลักษณ์) ซึ่งเดิมเป็นเจ้าของหน้าที่ช่องช่อง 4 แต่บางคณะระยะแรกวิ่ง
หาสปอนเซอร์เอง เมื่อเห็นว่าคณะนี้ทำเลละครดีมีคนนิยมมากก็จะตกลงเป็นผู้ปลัดมีราย-
การและ มาติดต่อกับคณะละครเอง เช่น คณะปรีชา-ดาวร ทำละครแนวสืบสวน-สอบสวน
บริษัทแอร์อินเดียนเป็นผู้ปลัดมีรายการให้ตลอด 1 ปี ต่อมาหมคสัญญา บริษัทในติงเกล็ก
เป็นผู้ปลัดมีรายการให้อีก 2 ปีครึ่ง (ดาวร สุวรรณ, สัมภาษณ์) หรือบางครั้งผู้-
ปลัดมีรายการมาติดต่อกับสถานีว่าจะเป็นผู้ปลัดมีรายการให้ ทางสถานีก็มอบหมายให้
เจ้าหน้าที่จัดทำละคร เช่น ช่อง 4 บริษัท 7up ให้สปอนเซอร์สำหรับทำเลละคร ทางสถานี
เสนอไปว่าจะทำเลละครตก บริษัท 7up ตกลง ทางสถานีจึงให้อาจินต์ ปัญจพรรค์ ทำ
ละครตก 15 นาที เสนอทุกวันอังคาร ติดต่อกัน 1 ปี (อาจินต์ ปัญจพรรค์, สัมภาษณ์)
และมีคณะละครบางคณะที่ไม่ต้องวิ่งไปหาผู้ปลัดมีรายการ เช่น คณะนาฏศิลป์สัมพันธ์,
คณะชื่นชมบุษบิลปิน, คณะสุภาพบุรุษ โดยผู้ปลัดมีรายการที่ยอมจ่ายเงินติดต่อกันเป็นเดือน
เป็นปีจะต้องเป็นบริษัทใหญ่ ๆ เช่น สหพัฒนพิบูล ส่วนคณะใดที่ทำเลละครไม่ดีคนไม่นิยมก็จะ
หาผู้ปลัดมีรายการยาก

ผู้ปลัดมีรายการละครในช่วงปี พ.ศ. 2498-2516 มีดังต่อไปนี้

1. เบียร์ไทยคราสิงห์
2. บริษัทลีเวอร์บราเธอร์
3. โรงงานยาสูบ
4. บริษัทวิทยาคม
5. ปลุกเสกไอสด

6. 7up
7. บริษัทไอสดสภา
8. บริษัทไทยยานยนต์
9. เทวกรรมไอสด
10. Mobil Oil
11. นมตราหมี
12. บริษัทคอสดิน
13. เซฟวิ้ง บอร์ด
14. ธนาคารออมสิน
15. ห้างขายผ้าต่าง ๆ
16. บริษัทวอเตอร์เบอร์รี่คอมปานี
17. เสื้อยืดตราลูกไก่
18. เสื้อยืดตราห่านคู่
19. น้ำมันเซลล์
20. สัตราทหาร
21. ภาพยนตร์ไทยเรื่องต่าง ๆ *

สถานี

สถานีโทรทัศน์ตั้งขึ้นเพื่อให้สาธารณะชนเห็นถึงความมั่นคงและความรู้แก่ประชาชน โดยนอกจากเงินทุนที่รัฐบาลช่วยเหลือแล้วทางสถานีมีเงินทุนในการดำเนินการจากการรับโฆษณาสินค้าของบริษัทห้างร้านในระหว่างรายการต่าง ๆ ทั้งที่ทางสถานีผลิตขึ้นเองและทั้งที่ผู้อื่นผลิต และได้รับค่าเช่าเวลาจากผู้ที่มาขอจัดรายการต่าง ๆ (ทางสถานีช่อง 4

---

*รวบรวมจากนิเทศสารไทยโทรทัศน์ และ จากการสัมภาษณ์พลตรี ดาวร ช่วย-ประสิทธิ์ และ คุณสุวัฒน์ วรติลก

นั้นมีรายได้จากวิทยุ ท.ท.ท. อีกทางหนึ่ง) ดังนั้นทางที่สถานีจะมีกำไรหรือมีเงินทุนในการดำเนินการมากคือ ผลิตรายการที่ดี โดยนอกจากจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ชมจะได้รับแล้วยังต้องคำนึงถึงความสนใจและความนิยมของผู้ชมส่วนใหญ่ด้วย เพราะถ้ารายการของสถานีมีคณินิยมดูเป็นจำนวนมาก รายได้จากค่าโฆษณาที่จะสูง เนื่องจากเจ้าของสินค้าหรือกิจการที่โฆษณาย่อมยินดีจะลงทุนเพราะผู้ชมจำนวนมากจะได้รับรู้ถึงสินค้าหรือกิจการของตน หรือรายการใดที่คนภายนอกผลิตที่มีผู้ชมนิยมดูมาก รายการนั้นก็จักเสนอบอ่ยทางสถานีก็จะได้รับรายได้จากค่าเช่าเวลามาก

ละครโทรทัศน์ถือเป็นรายการบันเทิงรายการหนึ่งซึ่งคนจำนวนมากให้ความนิยมทางสถานีจึงให้ความสนใจโดยกำหนดนโยบายในการจัดและเสนอรายการละครโทรทัศน์เพื่อให้เป็นรายการที่ให้อรรถรสและความบันเทิงแก่ประชาชน ดังนี้

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4

คุณจำนง รังสิกุล หัวหน้าฝ่ายจัดรายการมีนโยบายสนับสนุนละครโทรทัศน์ทุกประเภทและสนับสนุนคณะละครของเจ้าหน้าที่สถานีเอง แต่ก็รับคณะละครภายนอกด้วย โดยก่อนจะตกลงให้เช่าเวลาจะต้องพิจารณาแต่ละคณะเป็นพิเศษว่าแสดงดีหรือไม่ มีความรับผิดชอบแค่ไหน เพื่อให้ละครที่ถือออกสู่สายตาผู้ชม (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์)

ค่าเช่าเวลาในการแสดงละครโทรทัศน์ ทางสถานีกำหนดไว้ดังนี้

ปี พ.ศ. 2498 - รายการแสดงในห้องส่ง
คิดค่าจัดซ้อม, ค่ากำกับ และค่าเช่าเวลารวม 600 บาทสำหรับรายการไม่เกิน 15 นาที และ 1000 บาทสำหรับรายการ 30 นาที ทั้งนี้โดยให้มีโฆษณาแทรกได้ตามสมควร (เฉพาะรายการที่ต้องลงทุนมากในการจัดทำและมีคุณภาพดีตกลงค่าเช่าเป็นพิเศษ) (นิตยสารไทยโทรทัศน์ 2498: 74)

ปี พ.ศ. 2502 - การแสดง
ค่าซื้อเวลาเพื่อการแสดงต่าง ๆ
15 นาที 1,000 บาท

30 นาที 1,500 บาท

45 นาที 2,000 บาท (นิตยสารไทยโทรทัศน์

2502: 18)

ค่าเช่าเวลาของทางสถานีช่อง 4 หลังจากปี พ.ศ.2502 ไม่สามารถจะหา
ข้อมูลได้

การควบคุมคุณภาพของละครโทรทัศน์ที่จะออกอากาศ

ส่วนใหญ่จะพิจารณาคำแนะนำของละครโทรทัศน์โดยทางสถานีมีคณะกรรมการ
ตรวจสอบละครมาตั้งแต่เกิดสถานี ปี พ.ศ.2498 เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดรายการทั้งสิ้นและ
ฝ่ายจัดรายการก็เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาละครที่จะออกอากาศไว้ในเดือนกันยา-
ยน พ.ศ.2501 ดังนี้

หลักปฏิบัติและหลักทั่วไป

1. ต้องส่งบทล่วงหน้า 2 ชุด ให้ฝ่ายจัดรายการของสถานีตรวจอย่างน้อย 15
วัน ก่อนออกอากาศ เพื่อสะดวกในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหากจะมี ต้นฉบับชุดนี้ฝ่ายจัด-
รายการจะเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน ไม่ว่าจะอนุมัติให้ออกอากาศหรือไม่ก็ตาม
2. เนื้อเรื่องจะต้องมีความเหมาะสมสำหรับเทคนิคการแสดงทางโทรทัศน์และ
จะต้องทำการซักซ้อมในความควบคุมของเจ้าหน้าที่จนเป็นที่รัดกุมและพอใจ
3. ความยาวของเรื่องจะต้องใช้เวลาแสดงไม่เกิน 90 นาที สำหรับเรื่องที่มี
ความเกินกว่านี้แต่ไม่เกิน 120 นาทีจะต้องได้รับการพิจารณาอนุมัติเป็นพิเศษ
4. เรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย การแพทย์ หรือ วิชาชีพที่สุจริตอื่น ๆ จะต้องเป็น
ไปโดยถูกต้องตามจริยธรรมของอาชีพนั้น ๆ
5. ละครทุกประเภทควรมีจุดจบซึ่งแฝงคติธรรม กล่าวคือส่งเสริมกรรมดีและ
ลงโทษกรรมชั่ว

บทละครที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จะไม่ได้รับอนุมัติให้ออกอากาศ

1. โน้มนำให้เกิดความรู้สึกหมิ่นแคลนต่อองค์พระประมุขของชาติและพระราชา-
วงศ์ หรือต่อรัฐบาล หรือเจ้าพนักงานของรัฐบาล
2. เรื่องเกี่ยวกับการเมือง
3. เรื่องที่อาจยุยงให้เกิดความเกลียดชังหรือรู้สึกแบ่งแยกระหว่าง ชนชั้น

4. โจมตีหรือลบหลู่ศาสนาหรือปูชนียวัตถุ และการกระทำใด ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกในแง่ร้ายแก่ศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

5. ทำลายขนบธรรมเนียมประเพณีหรือศิลปะของชาติ

6. ขัดกับหลักศีลธรรม เช่น โนมน้าวไปในทางอบายมุข หรืออาจเป็นตัวอย่างให้นำไปประพฤติชั่ว

7. เรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวข้องทางลามกอนาจารหรือหยาบคาย ไม่ว่าจะโดยเนื้อเรื่อง การแสดง, คำพูด หรือการแต่งกายของตัวละคร

8. แสดงให้เห็นว่าการฆ่าตัวตายเป็นวิธีสมควรสำหรับเป็นทางออกของปัญหาชีวิต

9. แสดงความทารุณโหดร้ายเกินกว่าเหตุต่อบุคคลหรือสัตว์

10. แสดงการขาดกรรมอย่างสยดสยอง อันก่อให้เกิดความตระหนกตกใจหวาดเสียว และเสียขวัญ

11. เรื่องอาชญากรรมทางเพศหรือเกี่ยวกับความวิปริตทางเพศ

12. เรื่องลึกลับเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ภูตผี วิญญาณ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดความ

หวาดกลัว

ข้อสังเกต

1. หลักใหญ่ของการพิจารณาถือว่า ถึงแม้ละครโทรทัศน์ส่วนมากจะไม่ได้ตั้งใจเสนอเพื่อเยาวชน แต่ถ้าหากเยาวชนได้ดูก็จะไม่เป็นผลร้ายแก่จิตใจ

2. เรื่องที่เคยเป็นบทละครสำหรับเวที หรือถ่ายทำเป็นภาพยนตร์มาแล้ว บางเรื่องก็อาจไม่เหมาะสำหรับการแสดงทางโทรทัศน์ เพราะผู้ดูโทรทัศน์ประกอบด้วยบุคคลในครอบครัว อันต่างวัย ต่างพื้นฐาน ซึ่งอาจได้ดูโดยไม่ตั้งใจ

3. เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือเป็นวรรณคดี หรือเรื่องอื่นที่ได้รับการยกย่องเป็นสากล หากมีสิ่งขัดแย้งกับหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วอาจได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

4. สถานีสงวนสิทธิที่จะรับหรือไม่รับเรื่องใดให้ออกอากาศ (นิตยสารไทยโทรทัศน์ 2501: 78)

นอกจากนี้ในเดือนกันยายน พ.ศ.2502 ทางสถานียังได้ออกหลักปฏิบัติการจัดละครโทรทัศน์อีก ดังนี้

1. ทางสถานีไม่สนับสนุนและไม่อนุญาตให้มีการแสดงละครโทรทัศน์เกินครั้งละ

2 ชั่วโมง หรือ 120 นาที กำหนดให้แสดง ระหว่าง 20 ถึง 90 นาทีโดยให้ยึดถือเป็นมาตรฐานสากล เพื่อความเหมาะสมทั้งในทางเทคนิค ทางเศรษฐกิจ และทางศิลปะ การแสดงโทรทัศน์ ยกเว้นในกรณีพิเศษที่อนุญาตให้เกิน 2 ชั่วโมงเล็กน้อย เช่นในวันคล้ายวันเกิดของสถานี เป็นต้น

2. ละครโทรทัศน์ที่มีความยาวเป็นพิเศษ สถานีจะพิจารณาหาเวลาให้แสดง ได้ติดต่อกัน 2 คืนซ้อน แต่ละคืนไม่เกิน 2 ชั่วโมง ดังที่เคยมีมาแล้วรวม 3 เรื่อง คือ เรื่อง "สุสีโตเฮา" ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่อง "บ้านทรายทอง" ของ ก. สุรางคนางค์ และเรื่อง "วนิดา" ของ วรณศิริ

3. การจัดรายการละครโทรทัศน์ โดยปกติผู้จัดจะต้องติดต่อบริษัทห้างร้านให้ เป็นผู้อุปถัมภ์รายการเอง แต่สถานีก็พยายามช่วยหาให้ด้วยเหมือนกัน สำหรับละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ สถานีอนุญาตให้มีผู้อุปถัมภ์รายการได้ไม่เกิน 3 ราย และเวลาโฆษณาสินค้าของทั้ง 3 ราย เมื่อรวมกันแล้วกำหนดไม่ให้เกินร้อยละ 10 ของเวลารายการแสดง เช่น เวลาแสดงละคร 90 นาที กำหนดให้โฆษณาสินค้ารวมกันได้ไม่เกิน 9 นาที เป็นต้น

4. ละครโทรทัศน์ทุกเรื่องสถานีจัดผู้กำกับรายการและผู้กำกับเวทีให้เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีที่จะดำเนินงานและประสานงานกับทุก ๆ ฝ่ายให้ได้ผลดีมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับละครโทรทัศน์บางเรื่องถ้าเห็นเป็นการสมควร ผู้จัดจะหาผู้กำกับการแสดงมาช่วยด้วยก็ได้ ซึ่งสถานีมีความยินดีสนับสนุน

5. ในการจัดรายการละครโทรทัศน์ ทางไทยทีวีมีนโยบายส่งเสริมศิลปะการแสดงละครหลายแบบ ทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ คือนอกจากละครชีวิตแล้วยังมีละครชวนหัว ละครเพลง ละครพันทาง ละครนอก ละครใน ละครเสภา และโขน เป็นต้น แม้จิวไทย หรือละครร้อง หรือการแสดงแบบอื่น ๆ นอกจากนั้น ก็อาจทดลองให้แสดงบ้าง บางโอกาส (นิตยสารไทยโทรทัศน์ 2502: 19)

ต่อมาในปีพ.ศ. 2505 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อตรวจภาพยนตร์ไทย และภาพยนตร์ชุดต่างประเทศ ซึ่งทำให้มีผลมาถึงละครด้วย จากคณะกรรมการที่เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีเองกลายเป็นคณะกรรมการผสม มีผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย แต่หลักเกณฑ์ในการพิจารณาบทละครยังคงใช้ตามเดิมของปี พ.ศ. 2501 (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์)

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

กำหนดอัตราค่าเช่าเวลาในช่วงปีแรก 60 นาที ประมาณ 1,500 บาท หลังจากนั้นจนถึงปี พ.ศ.2516 (ไม่ทราบปี พ.ศ.แน่ชัด) เปลี่ยนแปลงเป็น 60-120 นาทีเป็นราคา 2,500-4,000 บาท

ในด้านการควบคุม สถานีช่อง 5 เริ่มมีคณะกรรมการตรวจสอบทละครตั้งแต่เริ่มมีละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ.2502 คณะกรรมการเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดรายการของสถานีหลักเกณฑ์ที่ใช้แบบเดียวกับของสถานีช่อง 4 คือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาบทละครออกอากาศทางวิทยุโทรทัศน์ ปี พ.ศ.2501 ต่อมาในปี พ.ศ.2506 ทางสถานีช่อง 7 เริ่มตั้งคณะกรรมการผสมมีเจ้าหน้าที่จากกรมประมวลข่าวกลางและเจ้าหน้าที่ของสถานีจากฝ่ายต่าง ๆ ไม่เฉพาะฝ่ายจัดรายการฝ่ายเดียว ใช้หลักเกณฑ์เดิมอีกจนถึงปี 2516 (พลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามในรายละเอียดปลีกย่อยอีก โดยเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2502 เวลา 10.30 น. สถานีกองทัพบกได้เชิญท่านผู้จัดและหัวหน้าคณะศิลปินโทรทัศน์ทางช่อง 5 รวมทั้งผู้แทนหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อร่วมสังสรรค์ ปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของสถานี ซึ่งสาระสำคัญในการหารือมีดังนี้

1. ชี้แจงให้ทราบถึงรูปการจัดเจ้าหน้าที่บริหารกิจการและฝ่ายต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ซึ่งประกอบด้วย

ก. เจ้าหน้าที่บริหารกิจการโทรทัศน์

- ผู้อำนวยการ
- รองผู้อำนวยการ
- ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
- เลขานุการ
- ผู้ช่วยเลขานุการ

ข. ฝ่ายธุรการ

ค. ฝ่ายรายการ

ง. ฝ่ายตรวจรายการ

จ. ฝ่ายข่าว

ฉ. ฝ่ายช่าง

ช. ฝ่ายการเงิน

ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการที่จะติดต่อและประสานงาน

2. แดงนโยบายให้ทราบว่า สถานีโทรทัศน์กองทัพบกเป็นสถานีของทางราชการ ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและของกองทัพบกทั้งสองประการ

3. สถานีโทรทัศน์แห่งนี้ เริ่มก่อตั้งและดำเนินการมายังไม่ครบ 2 ปี กิจกรรมต่าง ๆ ยังดำเนินไปไม่บรรลุถึงจุดประสงค์ที่วางไว้ " แต่การดำเนินงานเรียบร้อยตลอดมาก็โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจอย่างเป็นกันเองจากบรรดาผู้อุปถัมภ์รายการ ท่านหัวหน้าคณะศิลปิน และท่านผู้ประพันธ์บท ตลอดจนบรรดาศิลปินผู้แสดง รวมทั้งบรรดาหนังสือพิมพ์และประชาชนที่ให้ออกคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ทางสถานีขอขอบคุณในไมตรีจิตอย่างสูง เนื่องจากสถานีนี้เป็นหน่วยราชการจำต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและกองทัพบก จึงเป็นเหตุให้บางครั้งจุดประสงค์ของทางราชการและของศิลปินไม่สอดคล้องต้องกัน สถานีจำเป็นต้องปฏิบัติ อาจมีผลกระทบสะท้อนต่อจิตใจและผลประโยชน์ของศิลปินไปบ้าง ทางสถานีก็รู้สึกเห็นใจและเข้าใจในจุดประสงค์ของบรรดาศิลปินทุกท่านเป็นอย่างดี ฉะนั้นขอยืนยันว่าถ้าหากไม่มีความจำเป็นอย่างแท้จริงแล้ว สถานีจะพยายามที่สุดที่จะละเว้นการปฏิบัติดังกล่าว จึงขอวิงวอนให้ทุก ๆ ท่านได้ช่วยร่วมมือปฏิบัติการให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานีด้วย เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถานีอันเสมือนเป็นของท่านศิลปินทั้งหลายเองที่ทำให้เป็นแหล่งแพร่ความรู้ความบันเทิงไปสู่ประชาชน

4. คำแนะนำเกี่ยวกับบทความและบทละครโทรทัศน์

ก. สิ่งที่ต้องส่งเสริม

- เรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาการและความรู้ทั่วไป
- ศาสนา ศิลปกรรม วัฒนธรรม และขนบประเพณีของไทย
- เผยแพร่การปฏิบัติงานของส่วนราชการ เทศบาลและองค์กรต่าง ๆ
- การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในวงการต่าง ๆ
- บทประพันธ์ร้อยกรอง กวีนิพนธ์ และดนตรีไทย
- เกิดความรักชาติบ้านเมือง เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

- ก่อเกิดความสามัคคีระหว่างหมู่คณะ ประเทศชาติ

- เรื่องที่เป็นนโยบายของรัฐบาลและกองทัพบก

ข. สิ่งที่ต้องงดเว้น

- แสดงออกซึ่งการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลและชาติต่อนโยบายของรัฐบาล

และกองทัพบก

- ส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์โดยทางตรงหรือทางอ้อม

- เป็นการลบหลู่หรือเสียหายแก่ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

และพระราชวงศ์ ตลอดจนรัฐธรรมนูญ

- ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่บุคคล ข้าราชการ องค์กร และส่วน

ราชการต่าง ๆ

- ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ต่างประเทศ ประเทศที่มีสัมพันธไมตรี

กันดีกับประเทศไทย

- ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบประเพณี

ของไทย

- ให้เกิดอาชญากรรม หรือแสดงเป็นแบบอย่าง

- ให้เกิดแตกแยกความสามัคคี ความไม่สงบ ความหวาดกลัว หรือ

วิตกกังวลแก่ประชาชน

- ข้อห้ามต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลและกองทัพบกซึ่งสถานีจะ

แจ้งให้ทราบ

5. คำขอร้องต่อผู้จัดรายการ

- จำกัดระยะเวลาการแสดงละครโทรทัศน์หรือรายการสุดท้ายไม่เกิน

2 ชั่วโมง 30 นาที หรือ 160 นาที

- การโฆษณาของผู้ปลั๊กรายการชั่วโมงละ 6 นาที

- ทางสถานีโทรทัศน์ไม่ประสงค์ให้คณะศิลปิน หรือบุคคลใด มลอบเงิน

เป็นค่าจ้างหรือรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ของสถานีเป็นการส่วนตัว หากท่านผู้ใดมีความประ-

สงค์จะกระทำดังกล่าว ขอได้กรุณาแจ้งเรื่องให้คณะกรรมการของสถานีพิจารณาอนุมัติ

เป็นราย ๆ ไป (นิตยสารแพนสัมพันธ์ 2502: 10-11, 68)

และในวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2509 ได้มีคำสั่งจาก พล.อ.ประภาส จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบก แต่งตั้งกรรมการควบคุมวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก 14 ท่านด้วยกัน ให้กรรมการเหล่านั้นมีหน้าที่ต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายการดำเนินงานของกิจการวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกให้สอดคล้องกับนโยบายและความมุ่งหมายของรัฐบาลและของกองทัพบก
2. อำนาจการและปรับปรุงกิจการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปและทันสมัยอยู่เสมอ
3. ควบคุมการเงินและการใช้จ่ายทั้งปวงของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ตลอดจนเงินอุดหนุนจากรัฐบาลให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการโดยอนุโลม
4. ควบคุมกิจการผลิตของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรัดกุม
5. ควบคุมรายการและการแสดงของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกให้บังเกิดผลตามนโยบายของกองทัพบกและรัฐบาล
6. พิจารณาแก้ไข การปรับปรุง การจัด และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกให้สำเร็จตามภารกิจข้างต้นนี้ (นิตยสารแพนสัมพันธ์ 2509: 8)

หมายเหตุ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของสถานีช่อง 5 และคำสั่งพิเศษต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังสถานีช่อง 4 แต่ทางสถานีก็ต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้ด้วย

นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ผู้จัดละครทุกสถานีจะต้องทำตามจากนายกรัฐมนตรีแต่ละสมัย เช่น

จอมพล ป. พิบูลสงคราม	- ห้ามงวดทำนศีลธรรมจรรยา
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	- ห้ามกล่าวร้ายหน่วยงานราชการโดยไรหลักฐาน ห้ามหลบหลู่ข้าราชการผู้ทำงานให้แก่รัฐและผู้ทำงาน สาธารณะ
	- ห้ามเอาความพิการของคนมาล้อเลียน
	- ห้ามตัวละครฆ่าตัวตาย

จอมพล ถนอม กิติขจร

- ห้ามเอาหญิงคนชั่ว (โสเภณี) มายกย่อง
- ให้ปฏิบัติตามนี้แต่ไม่เข้มงวดเท่าสมัยจอมพล ป. และ
จอมพล สฤษดิ์ (สุวัฒน์ วรดิลก และอาจินต์

ปัญญาพรรค, สัมภาษณ์)

หลักเกณฑ์ในการซ่อมละคร

ตามหลักต้องซ่อมบทและท่าทางไม่มีฉากประกอบ 3 ครั้ง ครั้งที่ 4 ครั้งสุดท้ายตอนประมาณบ่าย 2 โมง ทางสถานีให้นักแสดงซ่อมกับฉาก กล้อง และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในวันที่จะแสดง (จำนง รังสิกุล และพลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์)

นโยบายเกี่ยวกับละครการกุศล

สถานีช่อง 4 - ปี พ.ศ. 2498-2511 ทางสถานีไม่คิดค่าเช่าเวลาสำหรับละครการกุศล, ละครของหน่วยงานต่าง ๆ, มุลินธิ, สโมสรร และโรงเรียนต่าง ๆ โดยไม่ให้มีโฆษณา แต่บางครั้งก็อนุโลมให้มีโฆษณาได้บ้างในกรณีที่ต้องการหารายได้ หลังจากปี พ.ศ. 2511 ฝ่ายจัดการรายการคิดค่าเช่าสถานีบ้างเป็นบางราย (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์)

สถานีช่อง 5 - ถ้าเป็นละครของส่วนราชการเนื่องในวันสำคัญของหน่วยงาน, สมาคม, สโมสรต่าง ๆ โดยมีหนังสือขอมมาเป็นลายลักษณ์อักษร ทางสถานีไม่คิดค่าเช่าเวลาแต่ไม่ให้มีโฆษณา ถ้ามีการโฆษณาทางสถานีจะคิดค่าเช่า (พลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์)

ละครการกุศลส่วนใหญ่จะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เนื่องจากค่าเช่าเวลาทางสถานีก็ไม่คิดและนักแสดง ผู้กำกับการแสดง และผู้เขียนบทละครก็จะไม่คิดค่าตัวกับละครการกุศล (อิงอร, สัมภาษณ์)

นอกจากทั้ง 2 สถานีจะมีชื่อยกเว้นให้กับละครการ์ตูนแล้ว ทั้ง 2 สถานียังมีชื่อยกเว้นให้กับละครคิเยาวชนคณะเซนย์รัชคา* ในความอุปถัมภ์ของจอมพล ถนอม กิติขจร ไม่ต้องเสียค่าเช่าเวลา ใช้เวลาในการแสดง 1 ชั่วโมงเต็มโดยไม่มีโฆษณาและออกอากาศหลังข่าวหรือก่อนรายการสุดท้าย (จ่านง รังสิกุล และพลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) ทางสถานีช่อง 4 เสนอเป็นประจำทุกเดือนตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2500 - กันยายน พ.ศ.2516 (จ่านง รังสิกุล, สัมภาษณ์) สถานีช่อง 5 ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2502 - กันยายน พ.ศ.2506 แต่ไม่เสนอเป็นประจำทุกเดือน (ฉลอง ปรานีประชาชน, สัมภาษณ์)

* คณะเซนย์รัชคาเกิดขึ้นจากความตั้งใจของ ฯพณฯ พลเอก ถนอม กิติขจร รองนายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ขณะนั้นพลเอก ถนอม ซึ่งรับผิดชอบงานด้านนโยบายเยาวชนมีความประสงค์ต้องการทำละครกลุ่มเกลาจิตใจเยาวชนของชาติเพื่อให้เยาวชนรู้ว่าอนาคตเป็นสิ่งที่ควรกระทำและควรดำเนินไปในทางที่ถูก พร้อมกันนี้ต้องการช่วยเหลือท่านผู้ปกครองที่มีเด็กอยู่ในอุปการะได้รู้จักวิถีที่จะอบรมเด็กโดยให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กและผู้ใหญ่ และให้ระลึกว่าเด็กนั้นง่ายต่อการอบรมสั่งสอน ท่านจึงปรึกษากับทหารคนสนิท ทหารคนสนิทซึ่งรู้จักอยู่กับคุณฉลอง (เลขาฯ ผู้อำนวยการด้าน Film Production ของสำนักข่าวอเมริกัน) และคุณสุมน ปรานีประชาชน (เจ้าหน้าที่ของ Ucis) ทราบว่าคุณฉลองและคุณสุมนจัดรายการละครวิทยุใช้ชื่อคณะเซนย์รัชคาอยู่ จึงเสนอให้คุณฉลองและคุณสุมนทำละครแนวคิเยาวชนนี้ ทั้ง 2 ท่านตกลงและเมื่อนำเรื่องให้พลเอกถนอม กิติขจรทราบท่านก็ไม่ขัดข้อง ละครคิเยาวชนตามความมุ่งหมายของท่านจึงมีชื่อคณะว่า เซนย์รัชคา (เซนย์ คือชื่อลูกชาย รัชคา คือชื่อลูกสาวของคุณฉลอง และคุณสุมน ปรานีประชาชน)

คุณฉลองและคุณสุมน ช่วยกันจัดทำละครคิเยาวชนขึ้น เป็นเรื่องของเด็กที่มีความกตัญญูรู้คุณ เรื่องของเด็กที่กลับตัวได้หลังจากกระทำผิด เรื่องของความรักในครอบครัวแฝงด้วยหลักศีลธรรม เรื่องแรกคือคตลัทธิ (ฉลอง ปรานีประชาชน, สัมภาษณ์) โดยมีคุณเล็ก จุฑานนท์ อธิบดีกรมอัยการขณะนั้นเป็นผู้ประสานงานระหว่างคุณฉลอง, คุณสุมน และท่านรองนายกฯ ผู้เขียนบทละครให้กับคณะนี้มีอยู่ 3 ท่านคือ ช. (ชั้น) แสงเทียน,

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย

จากหลักการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เมื่อบุคคลต้องการจะประกอบอาชีพในตำแหน่งละครโทรทัศน์ก็จะตั้งเป็นคณะละครขึ้น ต่อจากนั้นก็หาเรื่องที่ดีว่าถูกใจคนดู ถูกใจผู้อุปถัมภ์รายการ หัวหน้าเขียนบท หัวหน้าแสดง ผู้กำกับการแสดง เมื่อได้ครบแล้วก็นำชื่อเรื่อง ชื่อคนแสดงไปเสนอผู้อุปถัมภ์รายการ เมื่อสポンเซอร์ตกลงจะเป็นผู้อุปถัมภ์รายการให้แล้วจึงไปติดต่อกับทางสถานีแจ้งความจำนงตลอดจนเค้าโครงงานของคณะ ถ้าสถานีตกลงก็จะกำหนดเวลาในการแสดงให้ เมื่อได้กำหนดวันที่จะแสดงแล้วคณะละครก็รีบติดต่อคนเขียนบท ผู้กำกับ นักแสดงตั้งแต่พระเอก นางเอก ไปจนถึงผู้ร้าย ตัวตลก และคนรับใช้ เมื่อผู้เขียนบทละครทำบทเรียบร้อยแล้วก็พิมพ์โรเนียวหลาย ๆ ชุดเพื่อแจกนักแสดง ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที ผู้บอกบท และให้ทางคณะกรรมการตรวจบทละครของสถานี 2 ชุดก่อนที่จะแสดง 15 วัน โดยทางสถานีจะส่งบทคืน 1 ชุดและให้คำตอบว่าเรื่องนี้เหมาะสมที่จะแสดงหรือไม่ ต้องแก้ไขอย่างไรบ้างก่อนวันแสดง 3 วัน (จำนง รังสิกุล และพลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) สิ่งที่จะต้องทำต่อจากนั้นคือเตรียมเครื่องแต่งกายนักแสดง ถ้าแสดงเรื่องสมัยใหม่นักแสดงก็จะจัดหามาเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องสมัยโบราณ เรื่องอิงประวัติศาสตร์ที่ทางสถานีไม่มีให้ยืม ทางคณะก็ต้องหาเช่าเครื่องแต่งกาย ถ้าละครมีฉากพันคาบก็ต้องจ้างเด็กพันคาบจากสำนักคาบ ต่อไป

(ต่อจากหน้า 66)

ป.(ประสิทธิ์) พิมพ์ และดาวร สุวรรณ (ดาวร สุวรรณ, สัมภาษณ์) เนื้อเรื่องเป็นเรื่องแต่งขึ้นใหม่ บางครั้งเอาของ ท.เลียงพิบูลย์มาเล่น หรือบางครั้งท่านก็ให้เค้าโครงเรื่องมาเอง บทละครทุกเรื่องได้รับการยกเว้นไม่ต้องส่งคณะกรรมการตรวจจอมพลถนอม ทำการตรวจเอง ในการจัดทำแต่ละเรื่องนั้นจอมพลถนอมนำเงินราชการส่วนของนายไชยาชเวยามอบให้คุณฉลองและคุณสุมนจำนวนหนึ่งประมาณ 3,000-3,500 บาท (ฉลอง ปราณีประชาชน, สัมภาษณ์) ช่วงหลังปี พ.ศ.2510 มอบให้จำนวน 5,000 บาท (ส.อาสนจินดา, สัมภาษณ์) ในจำนวนเงินก้อนนี้ผู้จัดจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ยกเว้นค่าเช่าเวลา ส่วนค่าใช้จ่ายจะเกินงบหรือไม่ถึงบงนั้นก็ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้จัดทั้ง 2 ท่าน

ก็คือติดต่อทำความตกลงกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายฉากว่าต้องการให้ฉากเป็นไปในลักษณะใดให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเตรียมหาเครื่องประกอบฉาก เมื่อได้ออกแบบฉากเป็นที่เรียบร้อยและพอใจกันทั้ง 2 ฝ่ายแล้ว ก็กำหนดวันซ้อม เมื่อถึงวันซ้อมก็เป็นหน้าที่ของผู้กำกับการแสดง ส่วนใหญ่จะซ้อมกัน 2 ครั้งในวันแสดง คือ ตอนสิบโมงเช้าที่สถานีซ้อมโดยไม่มีฉาก ตอนบ่ายสองโมงซ้อมอีกครั้งเป็นการซ้อมเข้าฉากพร้อมผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที และผู้บอกบทเพื่อจะได้จับคิ้วกล้องและเสียงตลอดจนการปล่อยตัวละครเสร็จสิ้นประมาณ 3 โมงเย็น (.38 บทความในนิตยสารไทยโทรทัศน์ 2510: 25) หลังจากนั้นก็เขียนรายชื่อบุคคลแสดง ผู้กำกับการแสดง ผู้ทำบท และผู้จัดให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายเขียนไตเติ้ลและบอกรายชื่อบุคคลผู้ปฏิบัติรายการที่จะขึ้นเป็นสไลด์กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งนั้นก็ติดต่อกับคนอ่านโฆษณาตามที่ตกลงกันไว้กับผู้ปฏิบัติรายการ พอหัวค่ำทุก ๆ ฝ่ายก็เตรียมตัวในการแสดง ผู้แสดงเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ทำผม แต่งหน้า หัวหน้าคณะจะจ่ายเงินค่าตัวนักแสดง เงินค่าใช้จ่ายทั้งหมดนี้หัวหน้าคณะจะต้องมีทุนสำรองจ่ายก่อน หรืออาจจะตกลงกับผู้ปฏิบัติรายการได้มาเป็นบางส่วนก่อน อีกส่วนอาจจ่ายหลังจากแสดงแล้วหรือบางครั้งได้เงินสดก่อนหรือทั้งหมตก่อนที่จะแสดงในคืนนั้น เมื่อละครออกอากาศแล้วถึงจะจ่ายค่าเช่าเวลากับสถานี (นิตยสารแฟนสัมพันธ์ 2512: 16-17) และหัวหน้าคณะก็จะคิดคำนวณค่าใช้จ่ายกับเงินที่ได้จากผู้ปฏิบัติรายการว่ากำไรหรือขาดทุนเท่าไร ซึ่งคณะละครจะมีกำไรหรือขาดทุนมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง คือ ผู้ปฏิบัติรายการให้เงินมากน้อยแค่ไหน ให้ครบหรือไม่ เนื้อเรื่องเป็นเรื่องประเภทใด ถ้าเป็นเรื่องที่ใช้ตัวแสดงมากก็ต้องจ่ายค่าตัวมาก ยิ่งถ้าเป็นละครประวัติศาสตร์ที่มีฉากต่อสู้ก็ต้องจ่ายค่างิ้วและค่าเครื่องแต่งกายมากเป็นพิเศษ ถ้าค่าใช้จ่ายมาก เงินสปอนเซอร์น้อย หัวหน้าคณะก็ขาดทุนต้องควักกระเป๋าตัวเองจ่ายเพื่อให้ละครสำเร็จลุล่วงไปจากการสัมภาษณ์คุณถาวร สุวรรณ ซึ่งทำละครสืบสวน-สอบสวนในปี พ.ศ. 2503-2509 คุณถาวรกล่าวว่าได้กำไรจากการทำละครเรื่องละ 2,000-4,000 บาท

แต่ในความเป็นจริงที่คณะละครทำกันอยู่นั้น ส่วนใหญ่จะหาผู้ปฏิบัติรายการหลังจากจองเวลากับสถานีแล้ว เมื่อมาขอเช่าเวลากับสถานีก็อ้างว่ามีบทแล้ว มีตัวแสดงแล้ว และที่สำคัญคือมีผู้ปฏิบัติรายการแล้ว (พลตรี ถาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) ชั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ทำหลังจากจองเวลาแล้วทั้งสิ้น และในการหาผู้ปฏิบัติรายการก็ต้องพึ่งหาตัวกลางซึ่งขอแบ่งเอากำไร 10% ให้ช่วยพูดโฆษณาคณะละครของตนเพื่อที่จะได้มีผู้-

อุปถัมภ์รายการ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับตัวกลาง คณะละครไม่สามารถจะทราบได้แน่ชัดว่าผู้
อุปถัมภ์รายการตกลงราคากับตัวกลางเท่าไร ส่วนมากตัวกลางจะบอกจำนวนเงินกับคณะ
ละครน้อยกว่าที่ตกลงกับผู้อุปถัมภ์รายการ เป็นการไต่ค่าไรเพิ่มขึ้นจาก 10% ที่ได้รับอยู่
แล้ว ผู้หาสปอนเซอร์เวลาไปหาเงินให้กับคณะใดก็จะเชียร์คณะนั้นและบอกว่าตนจะพูด
โฆษณาให้เกินกว่าเวลาที่ทางสถานีกำหนดเพื่อบริษัทห้างร้านจะได้ตกลงง่ายขึ้น หรือตก-
ลงในจำนวนเงินที่สูงและตัวเองยังไต่ค่าอ่านโฆษณาอีก (อาจินต์ ปัญงพรค์, สัมภาษณ์)

แต่ส่วนใหญ่คณะละครที่มีชื่อแล้ว การหาผู้อุปถัมภ์รายการจะไม่ยากและทาง
สถานีก็กำหนดวันที่แสดงไว้ให้แล้ว คณะละครที่มีชื่อจะรู้เลยว่าคณะของตนจะได้เล่นวันใด
บ้าง เช่น คณะชื่นชมมุมศิลป์ คณะนาฏศิลป์สัมพันธ์ คณะสุพรรณ บุรณพิมพ์ คณะวิชช-
ทัศน์า คณะใดที่เป็นคณะใหม่สถานีต้องพิจารณามากเป็นพิเศษเพราะไม่แน่ใจว่าจะทำ
ละครได้ดีหรือไม่ จะจ่ายค่าเช่าเวลาหรือไม่ เพราะมีกรณีที่คณะละครขาดทุนแล้วไม่จ่าย
ค่าเช่าเวลาให้สถานีเกิดขึ้นบ่อย แต่ถ้ามีคณะใดทำเช่นนั้นคณะละครนั้นก็ไม่มีสิทธิได้แสดง
ครั้งต่อไป (จำนง รังสิกุล และพลตรีถาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) อันนี้จึงเป็น
สาเหตุให้เกิดคณะละครขึ้นมากมาย ส่วนมากต้องการจะจัดละครกันแต่จัดไม่ดี, จัดดีแต่
ไม่มีความรับผิดชอบหรือจัดที่เกินกว่างบประมาณ หรือไม่ก็ถูกผู้หาสปอนเซอร์โกงเงิน
บางรายผู้อุปถัมภ์รายการมาขอถอนหรือลดจำนวนเงินก่อนละครแสดงไม่กี่ชั่วโมง คณะ
ละครก็ต้องดำเนินการแสดงต่อไปโดยยอมขาดทุน เมื่อขาดทุนหลาย ๆ ครั้งเขาก็ท้อใจ
เลิกจัดละครอีกต่อไป ผู้หาสปอนเซอร์จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดทำละครโทรทัศน์
แต่ผู้หาสปอนเซอร์จะไม่มีผลกับคณะละครที่มีชื่อเสียงที่ได้ตกลงกับทางผู้อุปถัมภ์รายการด้วย
ตัวเอง หรือสปอนเซอร์ทำสัญญาเป็นผู้อุปถัมภ์รายการให้ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกัน
เมื่อเป็นเช่นนี้ทางสถานีช่อง 4 จึงเข้มงวดในการพิจารณาคณะที่จะเข้ามาจัดทำละครมาก
เนื่องจากทางสถานีไม่ต้องจ่าย เพราะมีคณะละครของเจ้าหน้าที่สถานีเสนอละครเป็นประจำ
อยู่แล้ว (จำนง รังสิกุล, สัมภาษณ์) ส่วนสถานีช่อง 5 จะประสบปัญหาถูกโกงค่าเช่า
เวลาบ่อยเพราะเป็นแต่คณะคนนอก ในการส่งบทละครให้คณะกรรมการก็เช่นกัน ตาม
หลักเกณฑ์กำหนดไว้ว่าจะต้องส่งบทก่อนแสดง 15 วัน เพื่อคณะกรรมการจะได้มีเวลา
พิจารณาเนื้อเรื่องและคำพูด แรก ๆ ก็ส่งตามกำหนด ต่อมาส่งก่อนแสดง 10 วัน ต่อ
มาส่งก่อน 7 วัน จนถึงเหลือส่งก่อนแสดง 3 วัน (พลตรี ถาวร ช่วยประสิทธิ์, สัม-
ภาษณ์) นักแสดงก็เช่นกัน ส่วนใหญ่แล้วจะมาซ้อมกันในเวลาประมาณบ่ายสองโมง

หรือบางครั้งไม่มาซ้อมเลย มาอ่านบทก่อนแสดงและเข้าฉากแสดงจริงเลยเพราะรับงานไว้มากทั้งหนังและละคร ละครออกเสนอมากแต่นักแสดงมีจำกัดจึงต้องวิ่งรอกกัน เสร็จจากหนังเรื่องนี้มาแสดงละครเรื่องนี้ เสร็จจากแสดงละครเรื่องนี้กลับไปแสดงหนังต่อ ทำให้แสดงไม่สมบทบาทและบางครั้งก็ผิดคิวกล้อง เพราะฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สร้างความยุ่งยากให้กับสถานีและคณะละครเป็นอย่างมาก

แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 สถานีก็มีละครออกอากาศเป็นประจำและเป็นจำนวนมาก และคณะละครก็เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และถึงแม้ว่าการจัดทำละครจะมีความยุ่งยาก แต่ในการจัดทำละครโทรทัศน์ในช่วงเวลานั้นคณะละครต่างก็มีแนวหลักในการจัดแสดง มีเอกลักษณ์ของตัวเอง เป็นที่รู้กันว่าถ้าเป็นเรื่องแบบนี้คณะไหนเป็นผู้ทำ หรือถ้าคุณดูรู้ว่าเป็นวันนี้คณะนี้จะแสดงก็พอเดาได้ว่าจะเป็นละครแนวไหน เช่น คณะนาฏศิลป์สัมพันธ์จะทำละครอิงประวัติศาสตร์และไม่อิงประวัติศาสตร์แต่เป็นเรื่องสมัยโบราณ หรือเป็นเรื่องที่ต้องมีนาฏศิลป์ การต่อสู้ประกอบ ซึ่งเป็นเรื่องที่ใช้ทุนสูงและตัวแสดงมาก เช่น เรื่อง ขุนศึก, เลือดทาแผ่นดิน เป็นต้น

คณะนักแสดงเลขที่ 67 (67 การละครและภาพยนตร์) จะเสนอละครที่ในวงการเรียกกันว่าละครพันทาง คือ เป็นเรื่องราวของชนชาติต่าง ๆ ในสมัยโบราณ บางเรื่องก็อิงประวัติศาสตร์ด้วย ซึ่งต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงเช่นกัน ทั้งในค่านักแสดง, เครื่องแต่งกาย, ฉาก เช่น ขวานนึ่ง, บุษเช็กเทียน, เจงกิสข่าน

คณะสุภาพบุรุษ จัดละครเน้นไปในเรื่องการต่อสู้ของลูกผู้ชาย เช่น ไอ้โพร, ชูคร้อยป่า ของ อรชร พันธุ์บางกอก

คณะปรีชา-ถาวร, คณะอมรमान, คณะวิม อธิธกุล ทำละครสืบสวน-สอบสวน เช่น เรื่อง กระสุนอาฆาต, คดีแผน 107, คดีพิษสังหาร, เงาพิฆาต ฯลฯ

หรือคณะกัญชวลีกาทำละครชีวิตรัก เช่น บ้านทรายทอง, พงมาน สว่างวงศ์, คำของคน, เคาสน์สี่แดง เป็นต้น

หมายเหตุ คำว่า "ผู้อุปถัมภ์รายการ" บางข้อความผู้เขียนจะใช้คำว่า "สปอนเซอร์" ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมและการสื่อความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปและวิเคราะห์

สิ่งที่ได้กล่าวแล้วว่าในการจัดทำละครเรื่องหนึ่ง ๆ นั้นมีองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน คณะละครต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลประเภทต่าง ๆ ทั้งในวงการและนอกวงการ ในวงการได้แก่นักเขียนบทละคร นักแสดง ผู้กำกับ ฯลฯ นอกวงการได้แก่ ผู้อุปถัมภ์รายการคือ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่ประกอบธุรกิจการค้า ต้องติดต่อกับสถานี และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสถานี ตลอดจนถึงคำนึงถึงสังคมใหญ่คือผู้ชมและรัฐบาลซึ่งมีส่วนกำหนดเนื้อหาและรูปแบบของละครโดยผ่านทางสถานี ดังนั้นละครเรื่องหนึ่งเป็นผลผลิตทางสังคมที่มาจากความซับซ้อนของความสัมพันธ์ของคนในสังคมและการจัดทำละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่งก็เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์และการกระทำต่อกันของสมาชิกในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ชี้ให้เห็นถึงบทบาทที่แต่ละคนต้องกระทำที่แต่ละคนต้องคำนึงถึงบทบาทของผู้อื่นในฐานะผู้ร่วมงานเดียวกัน หรือต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายเดียวกัน หรือเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งเฉพาะของตน โดยถ้าจะถือว่าวงการละครโทรทัศน์เป็นสังคมหนึ่ง การกระทำของบุคคลในวงการละครก็เป็นไปตามบทบาทที่คนในสังคมนั้นช่วยกันกำหนดขึ้น หลักเกณฑ์ในการจัดละครก็คือว่าเป็นกรอบ เป็นข้อบังคับทางสังคมที่คนในสังคมจะต้องปฏิบัติตาม ถ้าฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ

จากแนวความคิดดังกล่าว ถ้าเรามองดูละครโทรทัศน์จากจำนวนครั้งในการออกอากาศของทุกสถานีในช่วงเวลา 19 ปี สถานีช่อง 4 และสถานีช่อง 5 อยู่ในอัตราที่สูงใกล้เคียงกันเพราะทั้ง 2 สถานีมีนโยบายสนับสนุนรายการละครโทรทัศน์ในฐานะเป็นรายการบันเทิงอย่างหนึ่ง สถานีช่อง 7 สีและสถานีช่อง 3 มีละครออกอากาศจำนวนน้อย โดยเฉพาะสถานีช่อง 3 เนื่องจากสถานีช่อง 7 สีให้ความสำคัญสนับสนุนภาพยนตร์ไทยชุดมากกว่าละคร และทางสถานีช่อง 3 ก็เพิ่งเริ่มเปิดสถานี รายการต่าง ๆ ยังไม่เข้าสู่เข้ารอย ทั้งละครโทรทัศน์ของสถานีช่อง 3 ก็ยังมีคนนิยมดูน้อย (หนังสือที่ระลึกครบรอบ 10 ปีสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 21)

การที่ทั้งสถานีช่อง 4 และสถานีช่อง 5 สนับสนุนรายการละครทุกประเภทนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความนิยมของคนไทย เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชน เมื่อคนไทยชอบดูละครทางสถานีก็ต้องจัดเสนาละครเพื่อสนองความ

ต้องการของประชาชน หรือในอีกกรณีหนึ่งสถานีสนับสนุนละครเนื่องจากสถานีอยู่ได้ด้วยเงินของผู้ปลัดมีรายการและค่าเช่าเวลาในการแสดงรายการต่าง ๆ ดังนั้นรายการไหนคนนิยมดู รายการนั้นจะมีผู้ปลัดมีรายการมาก เมื่อคณะละครมีผู้ปลัดมีรายการก็จะมาขอเช่าเวลากับทางสถานีมากยิ่งขึ้น คณะไหนช่องไหนทำอะไรละครดีสปอนเซอร์ก็อยากจะเป็นผู้ปลัดมีรายการให้กับคณะนั้น ช่องนั้น หรือในทางกลับกันผู้ปลัดมีรายการซึ่งเป็นบริษัท ร้านค้า ก็ต้องพึ่งพาคณะละครและสถานีในการขายสินค้าด้วย เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย ถ้าสินค้าใดโฆษณาทางโทรทัศน์โอกาสที่คนดูจะซื้อสินค้าของตนก็มากขึ้นเพราะคนดูได้เห็นคุณภาพของสินค้าอย่างชัดเจนทั้งจากภาพและเสียง และถ้าจะให้มีโอกาสขายสินค้ามากขึ้นไปอีกก็ต้องเลือกโฆษณาหารหว่างรายการที่คนนิยมดูมาก ซึ่งละครโทรทัศน์เป็นรายการหนึ่งที่คนนิยมดู เพราะฉะนั้นทั้งคณะละครทั้งสถานี ทั้งผู้ปลัดมีรายการจึงต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะแต่ละฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน คณะละครก็ได้กำไรจากการทำอะไรละคร นักแสดง ผู้กำกับฯ ก็ได้เงินจากคณะละครอีกทีหนึ่ง สถานีก็ได้ค่าเช่าเวลาจึงแข่งขันกันผลิตรายการละคร ผู้ปลัดมีรายการก็ขายสินค้าได้มากขึ้น แต่ในความเป็นจริงทางสังคมแล้ว การพึ่งพาอาศัยกันมักจะมีผู้ได้เปรียบ เสียเปรียบ, ได้เปรียบน้อย ได้เปรียบมาก, เสียเปรียบน้อย เสียเปรียบมาก, หรือมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายมีอำนาจในการกำหนด อำนาจในการต่อรองสูง ในวงการละครถึงแม้ว่าทั้ง 3 ฝ่ายจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน แต่ฝ่ายที่มีอำนาจในการต่อรองสูงที่สุดคือสปอนเซอร์ หรือผู้ปลัดมีรายการ ซึ่งก็มีผลทำให้ผู้หาสปอนเซอร์มีอำนาจต่อรองกับคณะละครสูงตามไปด้วย เพราะคณะละครย่อมหวังกำไรจากการละคร หวังที่จะได้เงินจากผู้ปลัดมีรายการมาก ดังนั้นก็ต้องทำอะไรละครให้ถูกใจคนดูและถูกใจผู้ปลัดมีรายการซึ่งรสนิยมของคนดูก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังเช่น ในสมัยที่คนยังนิยมดูละครประวัติศาสตร์ที่มีการสู้รบและละครที่เป็นเรื่องราวสมัยโบราณ คณะละครที่จัดละครประเภทนี้จะมีผู้ปลัดมีรายการมากและไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการหาผู้ปลัดมีรายการถึงแม้ว่าละครประเภทนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากก็ตาม เช่น คณะนาฏศิลป์สัมพันธ์ถึงกับมีโรงเรียนสอนนาฏศิลป์อยู่ที่สถานีเพื่อฝึกหัดนาฏศิลป์ให้กับนักแสดงและคนทั่วไปเพื่อใช้ประกอบในฉากละคร และคณะที่แสดงละครประเภทนี้ก็มีหลายคณะ เช่น คณะนักแสดงเลขที่ 67 คณะสุพรรณ บุรณพิมพ์ คณะวิชชุทัศน์า เรื่องแรกที่เสนอคือ ผู้ชนะสิบทิศ ในปี พ.ศ. 2502 แต่ยังไม่ได้รับความนิยมมาก มาได้รับความนิยมมากเรื่อง ชุนศึก ซึ่งเสนอ

ในปีเดียวกัน ต่อจากนั้นละครประเภทนี้จึงมีคณินิยมท่ามากขึ้นทั้ง 2 ช่อง ซึ่งใช้เวลาในการแสดงแต่ละเรื่องไม่ต่ำกว่า 4 เดือน

ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น คนต้องแย่งกันท่ามาหากิน บริษัทห้างร้าน เกิดขึ้นมาก ต่างแข่งขันกันผลิตและขายสินค้าของตน โอกาสในการขายในการท่ามาหา กินของคนก็ยากขึ้นไปด้วยตามลำดับ พร้อมกับละครก็เกิดมากขึ้นด้วยเพราะเป็นทาง ประกอบอาชีพได้ทางหนึ่ง ดังนั้นการทำละครแต่ละเรื่องจึงต้องแข่งสปอนเซอร์กัน และ ละครละครก็ต้องคอยดูว่าประชาชนนิยมดูเรื่องประเภทไหน เพราะฉะนั้นเมื่อคณินิยมของ ตนดูเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยนิยมละครประเภทนี้เป็นนิยมละครทีวีที่รักกระจุ้มกระจุ้มที่ แสดงจบในเวลาไม่นาน เนื่องจากเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจก็บีบรัดตัวมากขึ้น เวลาที่จะมาติดตามละครเรื่องยาว ๆ ก็น้อยลง และเรื่องประเภทนี้ก็มีพันดาบ มีนาฏ- ศิลป์ ดูแล้วชักช้าไม่สมกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมที่คนกำลังแย่งกันท่ามาหากิน คน ดูต้องการที่จะหาแต่ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว ละครละครที่เคยท่าละครประเภทนี้ก็ต้อง เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับเมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ละครละครมากขึ้นสปอนเซอร์ได้น้อยสุ้ค่า- ใช้จ่ายไม่ไหว ละครละครก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงในการเสนอละครต่อไปเพื่อความอยู่ รอดของตน จากแผนผังแสดงรายการโทรทัศน์ ละครประเภทนี้มีเสนอประจำทั้ง 2 ช่อง แต่เริ่มน้อยลงหลังจากปี พ.ศ. 2510 สถานีช่อง 5 และสถานีช่อง 7 ไม่มีละครประเภท นี้เสนอเลยหลังจากปี พ.ศ. 2512 และหลังจากปี พ.ศ. 2514 ตามลำดับ เท่ากับเป็น การแสดงให้เห็นว่าละครประเภทนี้หมดคณินิยมหรืออาจจะยังมีคณินิยมอยู่ แต่ละครละคร ไม่มีกำลังพอที่จะจัดแสดงได้เพราะต้องฟังผู้ปลัดมีกรายการ ดังนั้นผู้ปลัดมีกรายการและ คนดูจึงเท่ากับเป็นตัวกำหนดรูปแบบของละครโทรทัศน์ ละครละครไม่สามารถจะเสนอ ละครตามรูปแบบที่ตนถนัดได้ ตราบใดที่คณินิยมและสปอนเซอร์ไม่สนับสนุน ส่วนทางสถานีนั้นจะเข้มงวดกับเนื้อ เรื่องให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของสถานีและตามความ ต้องการของรัฐบาล ถึงแม้ว่าหัวหน้าฝ่ายจัดรายการจะต้องการสนับสนุนรายการอะไร เป็นพิเศษก็ทำไม่ได้หรือทำได้ไม่นาน ถ้าคณินิยมและผู้ปลัดมีกรายการไม่ชอบ จะทำได้ต่อ เมื่อสถานีออกทุนเอง แต่สถานีโทรทัศน์ก็เป็นธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องแสวงหากำไรเช่น เดียวกันเพราะสิ่งใดที่ไม่ขัดกับหลักการของสถานีและสถานีใดก็ตามที่สิ่งนั้นก็ยอมทำได้

จากความเป็นจริงดังกล่าวนี้ อาจพิจารณาได้อีกทางหนึ่งถึงเรื่องการรับและเปลี่ยนแปลงศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านละครร้อง ละครรำ ละครนอก ละครในฯ ซึ่งเป็นละครดั้งเดิมของไทย จากตารางแสดงจำนวนครั้งในการออกอากาศละครโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ละครพูดจำแนกตามปี พ.ศ. และสถานี (ตารางที่ 2) จะเห็นว่าละครประเภทนี้ค่อย ๆ ออกอากาศน้อยครั้งลงและลดจำนวนลงไปมากที่สุด ซึ่งละครประเภทนี้ความจริงก็เสื่อมความนิยมก่อนที่จะมีโทรทัศน์แล้ว แต่เมื่อกำละครประเภทนี้มาเสนอผ่านสื่อที่ทันสมัย สะดวกสบายในการดู ก็ยังไม่ได้รับความนิยมจากคนไทยเช่นเดิม เนื่องจากความต้องซ้ำในการดำเนินเรื่องไม่เข้ากับสภาพทางสังคมที่มีแต่ความเร่งรีบมากขึ้นทุกวัน ส่วนทางด้านคณะละครเองก็ไม่อยากจะทำเพราะเสียค่าใช้จ่ายมาก ต้องเสียค่าเช่าเครื่องแต่งตัว ต้องใช้เวลาในการซ้อมนาน และหาผู้อุปถัมภ์รายการยาก อีกทั้งคนไม่นิยม เช่น คณะภาวนามงคลเสนอละครรำเป็นประจำทางช่อง 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ก็เปลี่ยนแปลงมาเสนอละครพูดในปี พ.ศ. 2513 เมื่อทุกอย่างออกมาในลักษณะนี้ ละครประเภทนี้ก็ย่อมสูญหายไปจากสังคมไทย ถึงแม้จะมีแสดงกันอยู่บ้างแต่ก็ไม่ถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่คนไทยยอมรับที่จะหาความบันเทิง

ตารางที่ 2 : จำนวนครั้งในการออกอากาศละครที่ไม่ใช่ละครพูดจำแนกตามปี พ.ศ. และสถานี

พ.ศ.	ละครรำ				ละครพูด สลับรำ				ละครพื้นทาง				ละครตลก คำบริบท				ละครนอก				ละครใน				ละครร้อง				ละครเสภา															
	ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง																			
	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3												
2498																																					2							
2499	1																																				2							
2500									2								4				1																							
2501	2								3				2				4				1																				5			
2502		4			1				12								5				10																				2			
2503		7							10	3							2				8																				2			
2504									10								1												3															
2505	1	3							12				1																6															

ตารางที่ 2 (ต่อ) : จำนวนครั้งในการออกอากาศละครที่ไม่ใช่ละครพูดจำแนกตามปี พ.ศ. และสถานี

พ.ศ.	ละครรำ				ละครพูด สลับรำ				ละครพันทาง				ละครตลก คำบริภาษ				ละครนอก				ละครใน				ละครร้อง				ละครเสภา			
	ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง				ช่อง							
	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3	4	5	7	3
2506									12																5							
2507									12																6							
2508		8							12																1	6						
2509		8							4																1	6						
2510		7							12																6							
2511		9							11																1	6						
2512		2							12																8							
2513									9																8							
2514									3																10							
2515									-																5							
2516									2																-							
รวม	4	48			1				138	3			3				16				20				3	75			13			

แต่ถ้าจะดูในแง่ของละครเพลงและละครตลกแล้ว จากตารางแสดงจำนวน ครั้งในการออกอากาศละครเพลงและละครตลก (ตารางที่ 3) พบว่าสถานีช่อง 4 เสนอ ละครเพลงเป็นประจำ แสดงว่าคนดูให้ความนิยมพอสมควร ในขณะที่ช่องอื่น ๆ เสนอ น้อย

ตารางที่ 3 : ตารางแสดงจำนวนครั้งในการออกอากาศละครเพลงและละครตลกจำแนกตามปี พ.ศ. และสถานี

พ.ศ.	ละครเพลง				ละครตลก			
	ช่อง 4	ช่อง 5	ช่อง 7 สี	ช่อง 3	ช่อง 4	ช่อง 5	ช่อง 7 สี	ช่อง 3
2498								
2499	2							
2500	9				4			
2501	13				52			
2502	6	3			7	13		
2503	5	4			3	14		
2504	3	1				10		
2505	2				1	1		
2506								
2507	1							
2508					3	3		
2509	1				4			
2510	9							
2511	17							
2512	17						5	
2513	4						22	
2514	4						51	
2515	12						51	
2516	5						51	
รวม	110	8			74	41	180	

ส่วนละครสดนั้นสถานีช่อง 7 สีเสนอมากที่สุดเมื่อเทียบกับสถานีอื่นและมากกว่าละครชนิดอื่น ๆ ที่เสนอในช่วงเวลานั้น ในระยะเวลาเพียง 5 ปีมีละครทดลองออกอากาศถึง 180 ครั้ง อย่างเช่นในปี พ.ศ.2514-2516 เสนอละครทดลองถึงปีละ 51 ครั้งจากจำนวนครั้งที่เสนอละครทั้งสิ้น 103, 97 และ 73 (จากตารางที่ 1 หน้า 38) แสดงให้เห็นว่าละครทดลองเป็นที่นิยมของผู้ชมกลุ่มหนึ่งซึ่งผู้ชมกลุ่มนี้นิยมซื้อสินค้าที่โฆษณาในช่วงเวลานั้น เพราะในการที่บริษัทห้างร้านจะเป็นผู้อุปถัมภ์รายการให้กับละครได้นั้นก็ต้องดูว่าแสดงทางช่องไหนและช่องนั้นคนดูส่วนใหญ่เป็นคนชั้นไหน อายุเท่าใด ชอบละครประเภทไหน เมื่อทราบข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวจึงจะตกลงใจเป็นผู้อุปถัมภ์รายการ

นอกจากนี้จากการดูแผนผังแสดงรายการโทรทัศน์พบว่าละครโทรทัศน์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2511 เป็นต้นไป เรื่องที่นำมาแสดงนั้นเป็นเรื่องซ้ำ ๆ กัน และมีจดหมายจากผู้ชมมาต่อว่าละครโทรทัศน์ในนิตยสารแฟนสัมพันธ์ว่าละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศอยู่ขณะนี้ คนแสดงซ้ำหน้ากัน แสดงไม่สมบทบาท และเสียงคนบอกรบถทำให้ผู้ชมได้ยินและรู้เรื่องก่อนที่ตัวละครจะพูดและมีโฆษณามาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเมื่อคณะละครมากขึ้น แต่ละคณะได้สปอนเซอร์น้อยลง คณะละครก็จำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายโดยการนำเอาเรื่องเก่ามาแสดงซ้ำอีกเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการทำบท และการที่ผู้แสดงซ้ำหน้ากันก็เพราะคณะละครมาก สถานีก็ให้เวลาสำหรับเสนอละครบ่อยครั้ง แต่ไม่มีคณะใดสร้างนางเอกใหม่เพราะกลัวคนดูไม่ชอบ กลัวผู้อุปถัมภ์รายการไม่ให้เงิน ส่วนการแสดงไม่สมบทบาทก็เป็นเพราะทั้งนักแสดงน้อยตัวและนักแสดงยังเอาเวลาไปแสดงภาพยนตร์ ทำให้ไม่มีเวลาซ้อมละคร แต่การที่คณะละครลดค่าใช้จ่าย นักแสดงไม่มีความรับผิดชอบและปล่อยให้ละครออกมาในลักษณะนี้ แทนที่จะกำไรกลับขาดทุน หรืออาจจะไม่มีสปอนเซอร์ในการแสดงครั้งต่อไป เพราะคนดูละครอาจเป็นญาติพี่น้องหรือคนรู้จักกับผู้อุปถัมภ์รายการเกิดเบื่อหน่ายละครโทรทัศน์คณะใดคณะหนึ่งก็อาจรู้ถึงผู้อุปถัมภ์รายการได้ การหาโฆษณาที่จะอุปถัมภ์การแสดงละครก็จะยากยิ่งขึ้น หรือไม่เช่นนั้นผู้อุปถัมภ์รายการก็รู้เอง เพราะผู้อุปถัมภ์รายการก็เป็นคนดูคนหนึ่งเหมือนกัน หรือในอีกกรณีหนึ่งการที่คนดูเบื่อหน่ายละครและสปอนเซอร์ให้เงินน้อย อาจจะเป็นเพราะในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดความบันเทิงแบบใหม่ในรายการโทรทัศน์คือ ภาพยนตร์ไทยชุด สำหรับสถานีช่อง 4 เริ่มในปี พ.ศ.2510 เสนอโดยคณะ 67 การละครและภาพยนตร์ เรื่องแรกคือ โกมินทร์

สถานีช่อง 5 และสถานีช่อง 7 สีเริ่มในปี พ.ศ. 2512 โดยบริษัทซีฟิล์ม(พวง หึงศิลป์) เรื่องโรงแรมสี, ทิดพมัจจุราช, ชุมทางชีวิต ฯลฯ มาแย่งคนดูและสปอนเซอร์ไปจากละคร เพราะภาพยนตร์ไทยชุดใหม่มีเสียงคนบอกบท, นักแสดงแสดงได้ดีเพราะถ้าแสดงไม่ดีสามารถแก้ไขได้เนื่องจากเป็นการอัดเทป, ฉากสมจริง และไม่ต้องรอโฆษณานานเท่ากับการจัดฉากละคร

จากที่กล่าวแล้วว่าทางฝ่ายสถานีจะพิจารณาว่าเนื้อเรื่องละครถูกต้องเหมาะสมตามหลักเกณฑ์หรือไม่ การจัดละครของแต่ละคณะต้องเป็นไปตามหลักปฏิบัติที่กำหนดไว้ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นละครที่ดีด้วย เพื่อบริษัทห้างร้านจะกล้ามาเป็นสปอนเซอร์ให้ทางสถานีมาก ซึ่งเนื้อเรื่องของละครก็เป็นไปตามความต้องการของสถานีและรัฐบาลเพราะถ้าเรื่องไหนมีแนวเรื่องหรือคำพูดที่ขัดกับหลักเกณฑ์หรือตรงกับข้อห้ามใดก็จะถูกแก้ไขหรือไม่ให้แสดงเลย เช่น ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านกำชับเนื้อเรื่องละครในค่านศีลธรรมมาก ปรากฏว่าคืนหนึ่งในขณะที่กำลังมีละครออกอากาศเป็นเรื่องของหญิงคนหนึ่งมีชู้หนุ่มและชู้หนุ่มนั้นยู่ให้หญิงสาวฆ่าลูกของตน ยังไม่ทันที่เรื่องจะดำเนินต่อไป จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็ได้โทรศัพท์มาสั่งระงับการแสดงให้ปิดสถานีทันที (อาจันต์ ปัญจพรรค์, สัมภาษณ์) หรือในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ที่ห้ามเอาความพิการของคนมาล้อเลียนโดยเฉพาะของทหาร เรื่องแผ่นดินนี้ของใคร โดย สุภาวดี เทวกุล ไม่ผ่านเซ็นเซอร์เพราะเป็นเรื่องของทหารที่ไปทำสงครามแล้วเป็นบ้ากลับมา (สุภาวดี เทวกุล, สัมภาษณ์) และในสมัยจอมพลสฤษดิ์อีกเช่นกันที่มีกฎหมายวางคเว้นเรื่องที่ส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์โดยตรงหรือทางอ้อม คุณถาวร สุวรรณ เตรียมเรื่อง "ผมฆ่าพ่อ" ของอิสรอา มั่นตกุล ซึ่งถูกคุมขังอยู่ด้วยข้อมามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์มาแสดงทางช่อง 5 แต่ในบทละครไม่ได้ใช้ชื่ออิสรอา มั่นตกุล เพราะคุณถาวรกลัวมีปัญหาจึงเปลี่ยนใช้นามปากกาว่า อโศก บทละครเรื่องนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการแล้ว ซ้อมแล้ว ก่อนแสดงหนึ่งคืน ผู้การถาวร ช่วยประสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายจัดรายการได้ตามตัวคุณถาวรให้ไปพบเพื่อขอให้เปลี่ยนเรื่องที่จะแสดงเพราะพบว่านามปากกา "อโศก" นั่นคือ อิสรอา มั่นตกุล ทั้ง ๆ ที่เนื้อเรื่องไม่ได้เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์เลยแม้แต่น้อย เป็นเรื่องความเข้าใจผิดระหว่างพ่อกับลูก (ถาวร สุวรรณ, สัมภาษณ์) ส่วนหลักปฏิบัติในการจัดทำละคร, การใช้เวลาในการแสดงและโฆษณาเกินกว่าทางสถานีกำหนดให้ นั้นมักจะใช้ไม่ได้ผล คณะละครไม่ค่อยปฏิบัติตาม

โดยสรุป ละครโทรทัศน์ในระหว่างปี พ.ศ. 2498-2516 รวมเวลา 19 ปี
 ทั้ง 4 สถานีมีละครแสดง 1,151 เรื่อง ออกอากาศจำนวน 6,044 ครั้ง เป็นละคร
 การกุศลเสีย 179 ครั้ง แยกเป็นประเภทตามที่สถานีระบุไว้ออกเป็น 21 ประเภท มี
 ละครรวมทั้งสิ้น 159 ละคร ค่าใช้จ่ายในการจัดทำละครครั้งหนึ่งประมาณ 5,000-
 15,000 บาท จากจำนวนตัวเลขเหล่านี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์เป็นสิ่ง
 ที่ให้ความบันเทิงแก่คนในสังคมอย่างมากแล้ว การจัดทำละครโทรทัศน์ยังเป็นธุรกิจการ
 แสวงหากำไรอย่างหนึ่งแก่ทั้งฝ่ายผู้จัด ผู้อุปถัมภ์รายการ และสถานี และผู้เกี่ยวข้องปลีก
 ย่อยอีก เช่น ร้านขายเสื้อผ้า ร้านทำผม ร้านทำดอกไม้ ฯลฯ ถึงแม้ว่าจะเป็นธุรกิจที่ทำ
 กำไรบ้าง ชาดทุนบ้างก็ยังมีผู้นิยมทำ ญาติจากจำนวนครั้งที่ออกอากาศและจำนวนละคร-
 ละคร และธุรกิจประเภทนี้เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับงานศิลป์ไม่ว่าจะเป็นศิลปินการแสดง
 แสดง การกำกับ การเขียนบท การจัดฉาก ตลอดจนศิลปินในการพูดต่อรองกับผู้อุปถัมภ์ราย
 การ แต่ผลงานศิลปะที่ออกมาในรูปของละครโทรทัศน์นี้ถูกกำหนดโดยเศรษฐกิจและการ-
 เมืองเพราะทั้งผู้อุปถัมภ์รายการและข้อบังคับของสถานีซึ่งมาจากรัฐบาลเป็นตัวกำหนดรูป
 แบบและเนื้อเรื่องของละครโทรทัศน์นอกเหนือไปจากคนดู แต่อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณา
 จากรูปแบบของละครโทรทัศน์จะเห็นได้ว่า นอกจากละครโทรทัศน์จะให้ความบันเทิงแก่
 คนดูแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้นักไทยได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ทั้งของชาติไทยเราและต่างชาติ
 ด้วย ช่วยพัฒนาคนดูในด้านความคิด ไม่ใช่ให้เกิดอารมณ์ตามเนื้อเรื่องของละครเพียง
 อย่างเดียว เช่น ละครสืบสวน-สอบสวน คนดูจะต้องใช้ความคิดตามไปด้วยว่าใครเป็นผู้-
 ร้าย โดยเฉพาะสถานีช่อง 5 ละครสืบสวนของวิม อธิกุล มีรางวัลให้ผู้ชมที่บ้านใน
 กรณีที่ผู้ชมทายถูกว่าเพราะเหตุกรรมเช่นใด เพราะคำพูดว่าอะไรของตัวละคร นักสืบ
 ถึงได้จับตัวคนร้ายได้ (พลตรี ดาวร ช่วยประสิทธิ์, สัมภาษณ์) เพราะฉะนั้นนอกจากคน
 ดูจะพัฒนาในด้านความคิดแล้ว ละครขณะนี้ยังมีผู้อุปถัมภ์รายการมากเพราะคนติดตามดู
 มากเนื่องจากได้ทั้งความสนุกสนานตื่นเต้นและได้รางวัล นอกจากนี้ ละครโทรทัศน์ยัง
 ช่วยสอนศีลธรรมจรรยาแก่คนดูทั้งเด็กและผู้ใหญ่ด้วย เช่น ละครคติเยาวชนของคณะเขนย์
 รัชดา และละครศาสนาต่าง ๆ ซึ่งก็ตรงกับความมุ่งหมายตามหลักเกณฑ์ของทางสถานี
 และถ้าคนดูส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องไปกับเนื้อเรื่องและปฏิบัติตาม ละครโทรทัศน์ก็มีส่วน
 ช่วยให้สังคมสงบเรียบร้อย เพราะเนื้อเรื่องของละครเป็นไปตามข้อบังคับของสถานี
 แต่อย่างไรก็ตามละครที่ดีถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย หรือละครที่แสดงให้คน

ไทยรุ่นหลังทราบถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยได้ลดน้อยลงทุกทีด้วยเหตุผลที่กล่าวไปแล้ว หรืออาจสรุปได้อีกครั้งว่าละครซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนความเป็นจริงในสังคมถูกกำหนดให้อยู่ในกรอบของผู้มีอำนาจทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพราะผู้ปฏิบัติราชการไม่ได้หวังที่จะให้อะไรแก่คนดู นอกจากหวังที่จะขายสินค้าได้มาก รัฐบาลก็กลัวประชาชนจะรู้ถึงสภาพความเป็นจริงในค้ำต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อรัฐบาล จึงได้ออกกฎให้ทางสถานีใช้บังคับละครอีกต่อหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย